FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS KOMISIJA

FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS KOMISIJAS 2010. GADA UN DARBA PĀRSKATS

SATURS

Priekšsēdētājas ziņojums 4

Padomes ziņojums 6

Personāla politika 8
Komisijas darbības finansiālais nodrošinājums 10

Uzraudzības ietvara reformu turpinājums finanšu krīzes pārvarēšanas periodā 14

- Bāzele III - jauns globālā regulējuma ietvars banku sektorā
- Maksātspējas II ieviešana

Normatīvo aktu izstrāde 16
Licencēšana 17

Uzraudzība 19

- Banku sektors
- Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības
- Apdrošināšanas sabiedrības
- Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības
- Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāji
- Privātie pensiju fondi
- Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēji
- Regulētajā tirgū iekļauto finanšu instrumentu emitenti
- Finanšu instrumentu tirdzniecība
- Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana
- Informācijas sistēmu drošība

Garantiju fondu darbība 26
Starptautiskā sadarbība 29
Klientu aizsardzība un izglītošana 31
2011. gada svarīgākie uzdevumi 32
Komisijas struktūra 33

PRIEKŠSĒDĒTĀJAS ZIŅOJUMS

TRAUSLĀ STABILITĀTE

Komisijas priekšsēdētāja
Irēna Krūmane

2010. gads Latvijā bijis pagrieziena gads pēc krīzes zemākā punkta 2009. gadā. Šobrīd varam runāt par stabilizāciju finanšu sektorā un pagaidām gan nevienmērīgu attīstību mūsu ekonomikā, kad recesija ir pārvarēta un Latvijas iekšzemes kopprodukts pamazām, bet tomēr palielinās ceturksni pēc ceturkšņa.

Atskatoties uz pēdējiem trim darba gadiem Finanšu un kapitāla tirgus komisijā (Komisija), jāsecina, ka jau pašā darbu iesākumā nācās novērst tās sekas, kuras bija radījusi iepriekšējo gadu darbība un deregulācijas finanšu sektorā. Kad 2008. gada nogalē noteicām Latvijas bankām kapitāla pietiekamības slieksni 10% apmērā (normatīvs – 8%), izdevās noturēt stabilu finanšu sektoru kopumā. Kopš krīzes sākuma Latvijas bankas ir palielinājušas savu kapitālu par 1.3 miljardiem latu.

Savukārt 2009. gads nāca ar vēsturiski lielākajiem kopējiem zaudējumiem Latvijas banku sektorā un strauji augošu kavēto kredītu apmēru, kas lika bankām veidot līdz šim nepieredzēta apmēra uzkrājumus. Tomēr 2010. gads kļuva par pagrieziena punktu – šā gada pirmo ceturksni bankas beidza ar ziņu, ka piesaistīto noguldījumu atlikums banku sektorā ir sasniedzis pirmskrīzes perioda rādītājus, t.i., 2008. gada septembra apmēru. 2010. gadā kapitālu palielināja 14 bankas kopumā par 324.4 miljoniem latu, un gada beigās banku sektora apmaksātais pamatkapitāls sasniedza 1.89 miljardus latu. 2010. gadā ar peļņu strādāja 10 Latvijas bankas, un jau 2011. gada janvārī (pēc divu gadu pārtraukuma) banku sektors kopumā strādāja ar peļņu. Šī tendence turpinās.

Taču Latvijas ekonomikas nelīdzsvarotajai atlabšanai līdzi nāk bažas par iespējamo otro problēmu ciklu kavēto kredītu un to restrukturizācijas procesā. Ja 2010. gada pirmajos mēnešos bija vērojams kavēto kredītu atlikuma pieaugums (ar kavējumu līdz 90 dienām), ko ietekmēja mājsaimniecību maksātspējas mazināšanās un izdevumu pieaugums uzņēmējdarbības izmaksās, tiem palielinoties nodokļu un nodevu paaugstināšanās dēļ, bet gada otrajā pusē kredītu kvalitāte stabilizējās, sarūkot kavēto kredītu atlikumam, kā arī mazinājās pārstrukturēto un atgūšanas procesā esošo kredītu apmērs, tad 2011. gada pirmajos mēnešos kredītu kvalitāte atkal ir sākusi svārstīties. Gan uzņēmējiem, gan mājsaimniecībām joprojām ir grūtības segt savus parādus, dzīves dārdzībai, inflācijai, tarifiem un nodokļiem augot, bet ienākumiem paliekot samazinātā līmenī. Jāatzīmē arī, ka Eiropas Centrālā banka (ECB), kopš 2009. gada maija saglabājot rekordzemu procentu likmi, mazināja risku, ka

> “Augstais nacionālo parādu jeb suverēnā riska līmenis mijiedarbībā ar tomēr joprojām trauslo finanšu sistēmu turpina ietekmēt globālo ekonomikas un finanšu sektora atlabšanu.”

pieaugs kredītņēmēju procentu maksājumi. Lai gan līdz ar ECB lēmumu par procentu likmes paaugstināšanu varam uzskatīt, ka ir iezīmējusies globālās finanšu krīzes beigu fāze, jārēķinās, ka tā rezultātā atkal notiek kredītu sadārdzināšanās un tas skar tos, kas aizņēmušies resursus euro valūtā, un Latvijas gadījumā tas ir lielākais kredītņēmēju īpatsvars.

Savukārt bankas, kas iestrēgušas gadiem ilgā restrukturizācijas procesā, nav pilnvērtīgas ekonomikas kreditētājas. Latvijas banku kredītportfeļa atlikums kopumā 2010. gadā saruka par 7.1% jeb 1.1 miljardu latu, kaut daļa banku arī šogad turpināja nelielu kreditēšanu, bet šī daļa nepārsniedza atmaksāto kredītu apmēru. Latvijas ekonomikai ir jārod risinājumi, kā veicināt produktivitāti šādos apstākļos,

uzlabot konkurētspēju un piedāvāt jaunas darbavietas, jo pagaidām bezdarba līmenis lielā mērā krītas uz emigrācijas rēķina. Iepriekšējo gadu ekonomikas attīstība ir bijusi deformēta pieņemto īstermiņa lēmumu dēļ, kā arī attīstot tikai dažus sektorus. Tā kā lētie finanšu resursi vairs nav pieejami, būtiski ir arī valdības centieni mazināt ēnu ekonomikas īpatsvaru, kas ir viens no ekonomikas attīstības deformācijas iemesliem.

Pasaules ekonomika, kas šajos gados pirmo reizi piedzīvoja kritumu gada izteiksmē kopš Lielās depresijas 20. gadsimta 30. gados, 2010. gadā ir atgriezusies izaugsmes posmā. Tomēr Eiropas fiskālā situācija 2010. gadā ir bijusi sarežģīta, jo starptautisko aizdevēju palīdzība bijusi nepieciešama tādām Eiropas Savienības (ES) valstīm kā Grieķija un Īrija, arī Portugāle un Rumānija – gan nelīdzsvaroto valsts tēriņu, gan finanšu sektora darbības dēļ. Kopumā pasaules attīstītajās valstīs nacionālais parāds trīs gadu laikā pieaudzis ievērojami, sasniedzot 96.6% no iekšzemes kopprodukta 2010. gadā. Lai valdības parādu samazinātu, atsevišķās valstīs ir nepieciešama liela budžeta konsolidācija, kas izpaužas nodokļu celšanā un izdevumu samazināšanā. Augstais nacionālo parādu jeb suverēnā riska līmenis mijiedarbībā ar tomēr joprojām trauslo finanšu sistēmu turpina ietekmēt globālo ekonomikas un finanšu sektora atlabšanu.

2010. gadā ES ir panākta vienošanās par īpašo banku nodokli, kura iekasēšana turpmāk novērsīs situāciju, kad banku sektora radīto problēmu sistēmisko seku mazināšanā jāiesaista nodokļu maksātāju līdzekļi. Šobrīd Latvijā jau ir ieviesta finanšu stabilitātes nodeva.

Šajos trīs gados kopumā esam veikuši nozīmīgas reformas, nodrošinot ievērojami stingrāku uzraudzības ietvaru, – ir izstrādāti vai papildināti 23 likumi un 17 Komisijas noteikumi, kā arī trīs vadlīnijas. Lai ierobežotu pārmērīgu risku uzņemšanos īstermiņa peļņas dēļ, kurus kredītiestāde nevar efektīvi pārvaldīt, ir ieviesti Eiropas Banku uzraugu komitejas "Atalgojuma politikas vispārējie principi", nosakot, ka baņķieru atalgojuma struktūrai ir jābūt samērotai ar riskiem. Jau 2009. gadā baņķieriem piešķirto bonusu apmērs bija vairāk nekā 14 reizes mazāks kā 2007. gadā.

2011. gada 1. janvārī darbību sāka jaunā Eiropas finanšu uzraudzības sistēma, kurā ietilpst trīs Eiropas uzraudzības iestādes un Eiropas Sistēmisko risku padome, kas pastāvīgi analizēs situāciju finanšu sektorā kopumā, savlaicīgi sniegs brīdinājumus par risku pieaugumu un izteiks priekšlikumus to mazināšanai. Arī Komisija aktīvi līdzdarbojas šajās institūcijās. Turpinās diskusijas, vai nepieciešams vēl radikālāk reformēt esošo finanšu sistēmu, finanšu tirgus regulatoriem nodrošinot papildu iespējas ierobežot riskantus investīciju darījumus.

Valstiskās uzraudzības un finanšu sektora kopīgi īstenoto reformu rezultātā 2010. gadā bija iespējama starptautiskā aizdevuma ietvaros noteiktās finanšu stabilitātes rezerves mazināšana Latvijā par 300 miljoniem euro. Tādējādi līdzekļus, kas bija paredzēti banku sektora stabilizācijai, Latvijas valdība varēs izmantot budžeta deficīta mazināšanai. Latvijas sasniegumus finanšu sektora stabilizēšanā vairākkārt novērtējusi arī starptautiskā finanšu vide. Tas vieš cerību, ka labvēlīgos apstākļos šobrīd vēl trauslo stabilitāti tuvākajos gados spēsim nezaudēt un pat nostiprināt, lai pamazām atgrieztos uz izaugsmes ceļa.

Komisijas priekšsēdētāja
Irēna Krūmane

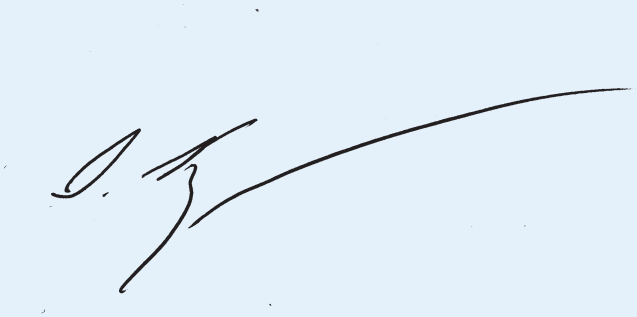

PADOMES ZIŅOJUMS

Finanšu un kapitāla tirgus komisija ir pilntiesīga un autonoma valsts iestāde, kas kopš 2001. gada 1. jūlija nodrošina finanšu un kapitāla tirgus regulāciju un uzraudzību Latvijā. Komisijas darbu vada tās padome – Komisijas priekšsēdētāja Irēna Krūmane, priekšsēdētājas vietnieks Jānis Brazovskis un padomes locekļi Ludmila Vojevoda, Jānis Placis un Gvido Romeiko.

Komisija uzrauga kredītiestādes, krājaizdevu sabiedrības, maksājumu iestādes, elektroniskās naudas institūcijas, apdrošināšanas sabiedrības, apdrošināšanas starpniekus un pārapdrošinātājus, finanšu instrumentu tirgus dalībniekus, kā arī privātos pensiju fondus, nodrošinot finanšu un kapitāla tirgus stabilitāti, veicinot tā attīstību, kā arī garantējot tirgus dalībnieku klientu interešu ievērošanu. Komisijas darbība pilnībā tiek finansēta no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem.

2010. gadā notika 51 Komisijas padomes sēde, kurā tika pieņemti 346 lēmumi (2009. gadā – 217 lēmumi), tāpat šajā gadā notika septiņas Konsultatīvās finanšu un kapitāla tirgus padomes (Konsultatīvā padome) sēdes, kurās tika izskatīti 24 (2009. gadā – 48) finanšu un kapitāla tirgum saistošu normatīvo aktu projekti. Konsultatīvā padome tika regulāri informēta par uzkrājumiem Noguldījumu garantiju fondā (NGF) un Apdrošināto aizsardzības fondā (AAF), kā arī par šo fondu pārvaldīšanu. Konsultatīvā padome 2010. gada nogalē izvērtēja un atbalstīja Komisijas 2011. gada budžeta projektu un Komisijas darba plānu 2011. gadam.

Visos finanšu un kapitāla tirgus sektoros 2010. gadā Komisija veica 54 klātienes pārbaudes (2009. gadā – 80 pārbaudes), t.sk. 34 (2009. gadā – 44) klātienes pārbaudes tika veiktas bankās, īpašu uzmanību pievēršot kapitāla pietiekamības novērtēšanai, kreditēšanas procesam un risku vadībai, kā arī tika izvērtētas banku darbības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Apdrošināšanas sabiedrībās tika veiktas piecas pilnās klātienes pārbaudes, viena pārbaude notika krājaizdevu sabiedrībā, trīs pārbaudes notika ieguldījumu pārvaldes sabiedrībās, bet viena valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājā. Klātienes pārbaudes tika veiktas arī divos privātajos pensiju fondos. Komisijas eksperti 2010. gadā veica arī sešas plānotas tirgus dalībnieku informācijas sistēmu (IS) drošības pārbaudes un divas ārkārtas pārbaudes saistībā ar drošības incidentiem, t.sk. klientu datu noplūdi.

2010. gadā tirgus dalībniekiem kopumā tika piemērotas 30 dažādas sankcijas, t.sk. septiņas reizes tika piemērota sankcija – soda nauda – dažādiem tirgus dalībniekiem kopumā 100 000 latu apmērā. Vienai bankai tika anulēta licence, bet divām bankām šajā gadā tika noteikti darbības ierobežojumi. Viena banka saņēma sankciju – soda naudu 25 000 latu apmērā – par neziņošanu Komisijai saistībā ar klienta datu aizsardzību un iespējamām IS drošības problēmām, savukārt citai bankai tika piemērota soda nauda 10 000 latu apmērā par lielo riska darījumu normatīvu neievērošanu. Par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību neievērošanu divām bankām tika uzlikta soda nauda katrai 25 000 latu apmērā. Deviņām bankām pārskata gadā tika noteikta speciālā uzkrājumu politika vai aktīvu atzīšanas politika. Darbības ierobežojumi skāra arī vienu apdrošināšanas sabiedrību un vienu kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību. Savukārt par Finanšu instrumentu tirgus likuma (FITL) prasību pārkāpumiem saistībā ar obligātās informācijas atklāšanu, iekšējās informācijas turētāju paziņojumiem, paziņojumiem par būtiskas līdzdalības iegūšanu vai zaudēšanu u.c. pārkāpumiem tirgus dalībniekiem tika izteikti 18 brīdinājumi un vienam piemērota soda nauda 5 000 latu apmērā. Viena banka tika brīdināta par pieļautajiem pārkāpumiem saistībā ar ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu, un viena banka tika sodīta ar 5 000 latu soda naudu par šādiem pārkāpumiem. Saistībā ar revīzijas komitejas neatbilstību 5 000 latu soda nauda tika piemērota vienam finanšu instrumentu tirgus dalībniekam.

Lai pilnveidotu kredītiestāžu restrukturizācijas procesu, Komisija pārskata gadā izstrādāja vienus grozījumus Kredītiestāžu likumā (KIL), bet citi trīs grozījumi šajā likumā tika izstrādāti, precizējot savstarpēji saistītu klientu grupas definīciju un atceļot dažus atbrīvojums no riska darījumu ierobežojumiem vairākiem riska darījumiem. Šajā pašā nolūkā vienu reizi tika grozīts arī FITL. 2010. gadā veiktie grozījumi Noguldījumu garantiju likumā paredz kopš 2011. gada 1. janvāra valsts

> “piemērotas 30 dažādas sankcijas t.sk. soda naudas 100 000 latu apmērā”

garantēto atlīdzību Latvijas banku un krājaizdevu sabiedrību klientiem paaugstināt līdz 100 000 euro (ap 70 000 latu). Pārskata gadā Komisijas speciālisti izstrādāja un padome apstiprināja jaunus normatīvos noteikumus maksājumu pakalpojumu iestāžu darbības regulējumam, kā arī veica piecus būtiskus grozījumus citos Komisijas izdotajos noteikumos. Komisija arī izstrādāja “Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku un to klientu komunikācijas vadlīnijas” ar mērķi pilnveidot tirgus dalībnieku komunikācijas procesu ar esošajiem un potenciālajiem klientiem, kas mazinātu arī klientu sūdzības par tirgus dalībnieku rīcību.

2010. gadā tika izveidota Fondu pārvaldīšanas komiteja (Komiteja), lai koordinētu ar NGF, AAF un ieguldītāju aizsardzības sistēmas pārvaldīšanu saistītos procesus. Šajā gadā Komiteja izstrādāja noteikumus ar mērķi, lai maksājuma apmērs NGF tiktu balstīts uz konkrētam noguldījumu piesaistītājam piemītošajiem riskiem, nosakot piemērojamo korekcijas koeficientu. Visās bankās tika veiktas klātienes pārbaudes, lai novērtētu banku tehniskās iespējas iesniegt “Informācijas par garantēto atlīdzību apkopošanas un sniegšanas normatīvo noteikumu” prasībām atbilstošu informāciju, kā arī tika veiktas izmaiņas NGF un AAF līdzekļu ieguldījumu politikā un ieguldīšanas kārtībā.

Komisija 2010. gadā saņēma un izskatīja 464 iesniegumus par finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem. 283 iesniegumi bija par banku darbību, 102 iesniegumi bija par apdrošināšanas sabiedrību darbību, 23 iesniegumi bija par apdrošināšanas starpniekiem, 31 iesniegums par finanšu instrumentu tirgus dalībniekiem, viens par privāto pensiju fondu, viens par krājaizdevu sabiedrību, viens par ieguldījumu pārvaldes sabiedrību, kā arī 22 iesniegumi tika saņemti par dažādiem ar finanšu un kapitāla tirgu saistītiem jautājumiem.

> “ir izstrādāta koncepcija klientu izglītošanai”

Turpinot attīstīt un pilnveidot tirgus dalībnieku klientu aizsardzības un izglītošanas pasākumus, Komisija pārskata gadā gan ir sniegusi savu ziņojumu Pasaules Bankas ekspertu sanāksmē, kurā tika analizēti pētījuma par patērētāju aizsardzības problēmām Latvijā finanšu pakalpojumu jomā secinājumi, gan noslēgusi sadarbības līgumu ar Patērētāju tiesību aizsardzības centru. Ņemot vērā visu minēto, 2010. gadā tika izstrādāta koncepcija tirgus dalībnieku klientu tālākai izglītošanai un pieņemts lēmums izveidot jaunu izglītojošu mājas lapu internetā “Klientu skola” (www.klientuskola.lv), kurā būtu apkopoti materiāli par visu Latvijā populārāko finanšu produktu būtību un to risku izvērtējumu. Mājas lapa ir sākusi darbību 2011. gada 1. martā un ir pieejama visiem interesentiem. Uzticības finanšu un kapitāla tirgum rādītāju mērīšanai pārskata gadā tika veikta arī Latvijas iedzīvotāju ikgadējā aptauja par iepriekšējo periodu.

Nolūkā pilnvērtīgi informēt un izglītot sabiedrību par aktuālajām tendencēm un norisēm finanšu un kapitāla tirgū 2010. gadā Komisija izplatīja 59 paziņojumus masu informācijas līdzekļiem (2009. gadā – 60) , kā arī sniegtas intervijas medijiem par aktualitātēm finanšu sektorā. Sākot ar 2010. gada janvāri, Komisija regulāri publisko informāciju par saņemtajām un izskatītajām klientu sūdzībām, t.sk. par biežākajiem kredītiestāžu un apdrošināšanas sabiedrību klientu sūdzību iemesliem un Komisijas rīcību sūdzību izskatīšanas un problēmsituāciju risināšanas procesā. Lai nodrošinātu starptautisku informācijas apriti un objektīvas informācijas pieejamību par situāciju Latvijas finanšu sektorā 2010. gadā, tika organizētas divas Latvijā akreditēto vēstnieku sanāksmes, kā arī notika regulāra informācijas apmaiņa ar Latvijas vēstniecībām ārvalstīs.

Pārskata gadā Komisija turpināja pilnveidot kvalitātes vadības sistēmu, lai nodrošinātu tās atbilstību standarta EN ISO 9001:2008 prasībām, kā arī sekmētu līdzsvaru starp klientu vajadzību apmierināšanu un Komisijas funkcijām, radot Komisijas klientiem pārliecību par Komisijas sniegto pakalpojumu kvalitātes stabilitāti. Pārskata gadā kvalitātes vadības sistēmu auditēja gan iekšējais audits, gan Bureau Veritas Certification, apliecinot Komisijas kvalitātes vadības sistēmas atbilstību standartam EN ISO 9001:2008.

PERSONĀLA POLITIKA

Personāls ir svarīgākais Komisijas resurss, kas nodrošina Komisijas mērķu sasniegšanu un tālāku iestādes attīstību. 2010. gadā Komisija turpināja 2009. gadā sākto personāla vadības procesu reformu – tika izstrādāta un ieviesta "Darba izpildes plānošanas un novērtēšanas kārtība", nodrošināts tās elektroniskais atbalsts "Rezultativitātes vadīšanas sistēmā", visiem Komisijas amatiem noteiktas nepieciešamās kompetences un izstrādāti "Amatu kompetenču apraksti", pārskatīta "Amata algas noteikšanas kārtība", sasaistot to ar darba izpildes novērtēšanas rezultātiem.

PERSONĀLA SKAITLISKAIS SASTĀVS UN IZMAIŅAS

Pārskata gadā Komisijas struktūra bija nemainīga, arī amata vietu skaits 2010. gadā nav mainījies – 111 amata vietas *(skatīt 1. attēlu).*

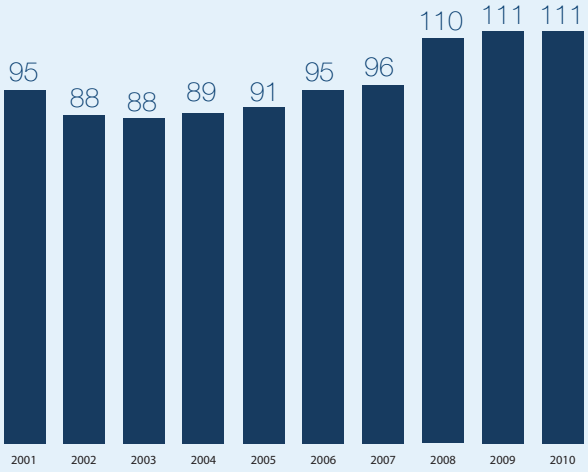

Personāla skaita dinamika (2011.-2110.g).

Vidējais nodarbināto skaits, ieskaitot ilgstošā prombūtnē esošos darbiniekus, 2010. gadā bija - 111 darbinieki, tajā skaitā:

• 86 (77%) pamatdarbības veicēji un 25 (23%) atbalsta darbinieki;

• 77 (69%) valsts amatpersonas un 34 (31%) darbinieki;

• visi darbinieki ir intelektuālā darba veicēji.

1. attēls

33 (30%) darbinieki regulāri piedalījās Eiropas Savienības institūciju un Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu izveidoto darba grupu un komiteju darbā.

2010. gadā darba attiecībās ar Komisiju 9 gadus, t.i., no Komisijas izveidošanas brīža (2001.g.), bija 50% (55) darbinieku, savukārt mazāk par gadu - 8% (9) darbinieku *(skatīt 2.attēlu)*.

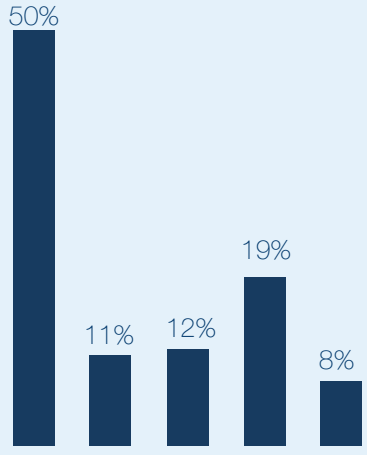

Personāla sadalījums pēc Komisijā noteiktā laika (%)

Personāla mainība 2010. gadā bija 5.4%. Pārskata gadā darbu Komisijā sāka seši darbinieki (uz nenoteiktu laiku). Pārbaudes laikam beidzoties, saskaņā ar izstrādāto adaptācijas perioda plānu visi seši darbinieki saņēma pozitīvu vērtējumu un turpina darbu Komisijā. Uz ilgstošu darbinieku prombūtnes laiku (bērna kopšanas atvaļinājums) Komisija noslēdza darba līgumus ar trim darbiniekiem. Pārskata gadā Komisija slēdza trīs apkopēju amata vietas un darbu nodeva ārpakalpojuma sniedzējam, kā arī pārtrauca darba attiecības ar trim darbiniekiem, no kuriem divi izvēlējās veidot karjeru privātajā sektorā, bet viens darbinieks kopā ar ģimeni pārcēlās uz dzīvi ārvalstīs.

2. attēls

PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJA

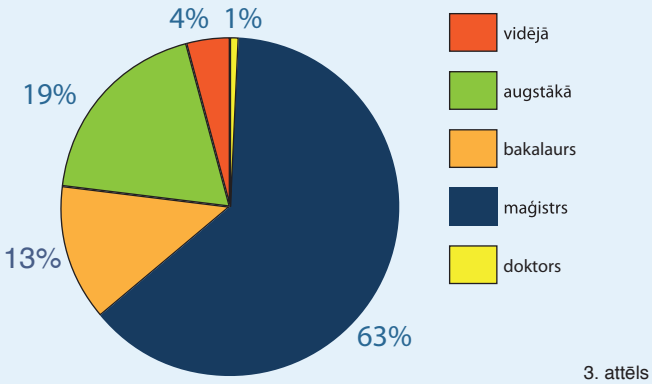

3. attēls

Komisijas personāla sadalījums pēc izglītības līmeņa (%)

Komisijas vērtība ir izglītots un profesionāls personāls. Pārskata gadā 96% (106) Komisijas darbinieku bija augstākā izglītība (t.sk. 66% ir ieguvuši maģistra grādu), bet 4 % (5) - vispārējā vidējā vai vidējā profesionālā izglītība (skatīt 3. attēlu).

PERSONĀLA DEMOGRĀFISKAIS SADALĪJUMS UN VECUMA RAKSTUROJUMS

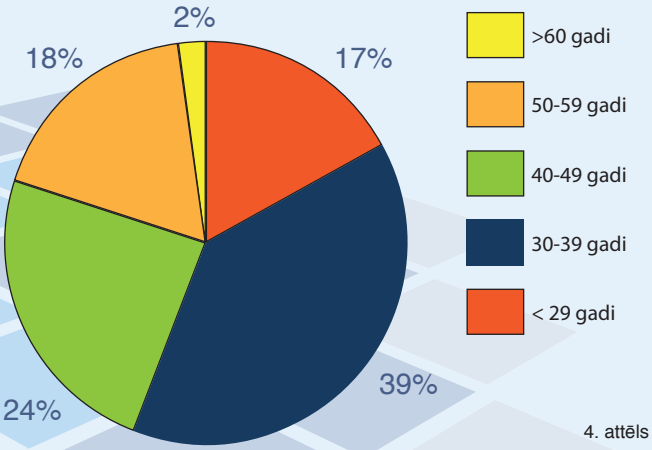

4. attēls

Komisijas personāla sadalījums pa vecuma grupām (%)

2010. gadā no visiem Komisijas darbiniekiem 77% (85) bija sievietes un 23% (26) vīrieši. Komisijas darbinieku vidējais vecums 2010. gadā bija 40 gadi, kas ir nedaudz vairāk nekā 2009. gadā (39 gadi). Pārskata gadā personāla vecuma struktūru raksturo šādi rādītāji: skatīt 4. attēlu).

PERSONĀLA DARBA IZPILDES NOVĒRTĒŠANA

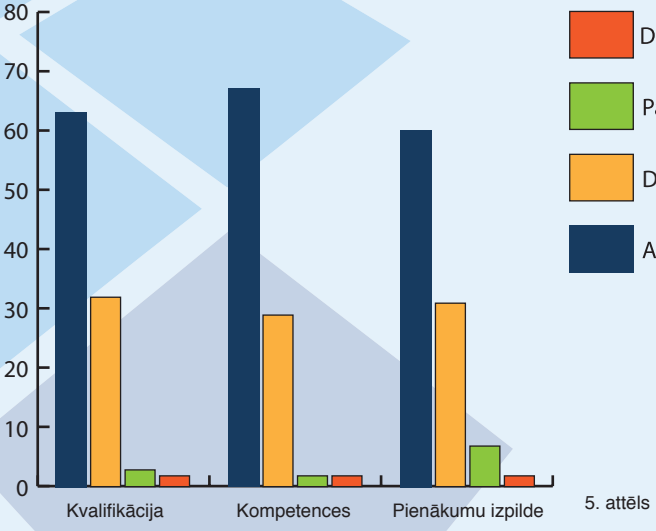

5. attēls

DIN vērtējums daļjumā pa kritērijiem (%)

2010. gadā pirmo reizi tika veikta Komisijas darbinieku darba izpildes novērtēšana (turpmāk - DIN), kurā piedalījās 97 darbinieki - 19 struktūrvienību vadītāji (t.sk. četri padomes locekļi) un 78 speciālisti. Darba izpildē tika vērtēti trīs kritēriji: amata pienākumu izpilde, atbilstība kvalifikācijas prasībām (t.sk. izglītības līmenis, profesionālā pieredze, profesionālās zināšanas un prasmes, kā arī valodu zināšanas un datorprasmes) un amatam nepieciešamās kompetences. Visu kritēriju kopējo vērtējumu "Atbilst prasībām" saņēma 61% darbinieku, "Daļēji pārsniedz prasības"- 35% darbinieku, bet vērtējumu "Pārsniedz prasības" un "Daļēji atbilst prasībām" – 2% darbinieku. Neviens no darbiniekiem nesaņēma vērtējumu "Neatbilst prasībām". Kopējā vērtējuma dalījumā pa kritērijiem vērojams līdzīgs vērtējumu dalījums (skatīt 5. attēlu).

PERSONĀLA POLITIKA

PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJAS PAAUGSTINĀŠANA

Lai saskaņā ar Komisijas stratēģiju pilnveidotu Komisijas darbības procesus, paaugstinātu darbības efektivitāti un produktivitāti, kā arī veiktu finanšu sektora, jo īpaši banku sektora, uzraudzību atbilstoši pašreizējai ekonomiskajai situācijai valstī, 72% (80) Komisijas darbinieku paaugstināja kvalifikāciju, apmeklējot ar amata pienākumu veikšanu saistītas mācības Latvijā un ārvalstīs. Latvijā tika apmeklēti semināri, kas saistīti ar zināšanu pilnveidi likumdošanas, finanšu analīzes, lietvedības, informācijas tehnoloģiju (IT), darba aizsardzības, prezentācijas un vadības prasmju jautājumos. Lai papildinātu zināšanas banku risku pārvaldības, stresa testu veikšanas metodikas un prakses, apdrošināšanas sektora kapitālprasību *Maksātspēja II (Solvency II)*, banku kapitāla prasību jeb "Bāzeles vienošanās par kapitālu II" *(Basel Capital Accord II)* un citos ar finanšu uzraudzību saistītos jautājumos, 44 Komisijas darbinieki apmeklēja seminārus ārvalstīs. Viens Komisijas darbinieks kā eksperts finanšu instrumentu tirgus direktīvas *(MIFID)* jautājumos Eiropas Komisijas *TAIEX* ekspertu grupas sastāvā piedalījās apmācību projektā Turcijā.

KOMISIJAS DARBĪBAS FINANSIĀLAIS NODROŠINĀJUMS

Komisijas darbība pārskata gadā pilnībā tika finansēta no tirgus dalībnieku maksājumiem. Komisija savas darbības nodrošināšanas budžeta ietvaros pārskata gadā pārvaldīja arī NGF un AAF.

KOMISIJAS 2010. GADA BUDŽETA IZPILDE, LATOS

	2009. gada faktiskā izpilde[1]	2010. gadā			
		Faktiskā izpilde[1]	Apstiprināts budžets[1]	Budžeta izpilde, %	Faktiskās izpildes īpatsvars, %
IEŅĒMUMI (+)	**5 103 260**	**3 992 754**	**3 985 520**	**100.2**	**100**
FINANANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS DALĪBNIEKU MAKSĀJUMI	5 088 232	3 980 299	**3 976 520**	100.1	99.7
AR MONETĀRO FINANŠU IESTĀŽU UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	3 779 598	2 833 816	**2 833 770**	101.5	71.0
Kredītiestāžu maksājumi	3 766 848	2 821 166	**2 821 120**	101.5	70.7
Krājaizdevu sabiedrību maksājumi	12 750	12 650	**12 650**	100.0	0.3
AR APDROŠINĀŠANAS UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	1 056 751	936 073	**935 780**	100.0	23.4
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	120 881	131 902	**131 750**	100.1	3.3
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	935 870	804 171	**804 030**	100.0	20.1

1 Saskaņā ar uzkrāšanas principu.

AR FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS UN PRIVĀTO PENSIJU FONDU UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	251 404	208 694	**206 970**	100.8	5.2
Finanšu instrumentu tirgus dalībnieku maksājumi	202 922	163 694	**161 970**	101.1	4.1
Privāto pensiju fondu maksājumi	48 482	45 000	**45 000**	100.0	1.1
PĀRĒJIE MAKSĀJUMI[2]	479	1 717	**-**	-	-
TERMIŅNOGULDĪJUMU IEŅĒMUMI	15 028	12 454	**9 000**	138.4	0.3
IZDEVUMI (-)	**4 194 238**	**3 471 844**	**3 917 160**	**88.6**	**100**
ATLĪDZĪBA	3 363 943	2 721 418	**2 883 060**	94.4	78.4
Darba alga un tai pielīdzināmie maksājumi[3]	2 657 221	2 163 524	**2 292 570**	94.4	62.3
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	641 075	521 571	**553 230**	94.3	15.0
Sociālās garantijas[4]	65 647	36 323	**37 260**	97.5	1.0
PERSONĀLA PROFESIONĀLĀ PILNVEIDE UN KOMANDĒJUMI	146 439	166 211	**269 280**	61.7	4.8
PAKALPOJUMI UN PRECES DARBĪBAS NODROŠINĀŠANAI	554 522	429 737	**592 980**	72.5	12.4
Telekomunikācijas, sakari un informācija	106 738	102 505	**120 890**	84.8	3.0
Sabiedrības informēšana, iekšējā un ārējā komunikācija	23 382	11 881	**22 400**	53.0	0.3
Uzturēšanas un saimnieciskie izdevumi	322 960	243 889	**301 940**	80.8	7.0
Profesionālie pakalpojumi	101 442	71 462	**147 750**	48.4	2.1
DALĪBAS MAKSAS STARPTAUTISKAJĀS ORGANIZĀCIJĀS	75 416	100 504	**115 910**	86.7	2.9
KAPITĀLO IEGULDĪJUMU AMORTIZĀCIJA/NOLIETOJUMS UN IZSLĒGŠANA	53 918	53 974	**55 930**	96.5	1.6

Saistībā ar 2010. gada budžeta izdevumu apmēra būtisku samazināšanu (17%), salīdzinot ar 2009. gadu, finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumi Komisijas finansēšanai arī tika būtiski samazināti. Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumu apmērs Komisijas ieņēmumu budžetā ir tieši proporcionāli atkarīgs no tiem noteiktajām maksājumu likmēm Komisijas finansēšanai un finanšu tirgus darbības rādītāju izmaiņām (pieauguma vai samazinājuma), kā arī no Komisijas darbības nodrošināšanai nepieciešamo izdevumu apmēra (skatīt 1. tabulu).

	2010/2009	2009/2008	2008/2007
Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumi	**-22%**	45%	4%
Ar monetāro finanšu iestāžu uzraudzību saistītie ieņēmumi	**-25%**	58%	3%
Ar apdrošināšanas uzraudzību saistītie ieņēmumi	**-11%**	21%	0%
Ar finanšu instrumentu tirgus un privāto pensiju fondu uzraudzību saistītie ieņēmumi	**-17%**	20%	36%

Komisijas finansējuma izmaiņas, 2007-2010, %

1. tabula

1 Saskaņā ar uzkrāšanas principu.

2 Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumi par iepriekšējo pārskata gadu.

3 Darba algai pielīdzināmie maksājumi ietver vienreizējos pabalstus darbiniekiem bērna piedzimšanas gadījumā (2010. gada novembrī pārtraucot pabalstu piešķiršanu), ģimenes locekļa nāves gadījumā (2010. gadā būtiski samazinot pabalsta apmēru – līdz 180 latiem) vai pabalstus, aizejot pensijā, un medicīnisko redzes korekcijas līdzekļu (briļļu) kompensāciju līdz 90 latu apmēram arodārsta noteiktajiem darbiniekiem. 2010. gadā šie maksājumi ietvēra arī piemaksu par četru darbinieku aizvietošanu to ilgstošā prombūtnē līdz 20% apmēram no aizstājēja amata algas dienas likmes par aizvietošanas dienu.

4 Darbinieku apdrošināšana pret saslimšanas risku līdz 2010. gada 31. jūlijam un pret nelaimes gadījumu iestāšanās risku līdz 2010. gada 30. septembrim, 2009. gadā pret abiem riskiem par pilnu gadu.

KOMISIJAS DARBĪBAS FINANSIĀLAIS NODROŠINĀJUMS

Komisijas finansējuma dinamika ir saistīta arī ar attiecīgā sektora uzraudzības izmaksu īpatsvaru. Komisijas finansējums no tirgus sektoriem gadu no gada ir bijis tādās proporcijās, kas ir atbilstošas ar attiecīgā sektora uzraudzību saistīto izmaksu īpatsvaram. 2009. gadā tirgus dalībnieku finansējuma attiecība mainījās, krasi mainoties situācijai un finanšu rādītājiem tirgū. Komisija pievērsa pastiprinātu uzmanību monetāro finanšu iestāžu uzraudzībai, kas arī adekvāti atspoguļojas maksājumu īpatsvarā, 2009. gadā par 6% palielinoties tieši ar monetāro finanšu iestāžu uzraudzību saistītajiem ieņēmumiem, savukārt 2010. gadā finansējuma īpatsvars tika līdzsvarots citos sektoros (skatīt 6. un 7. attēlu).

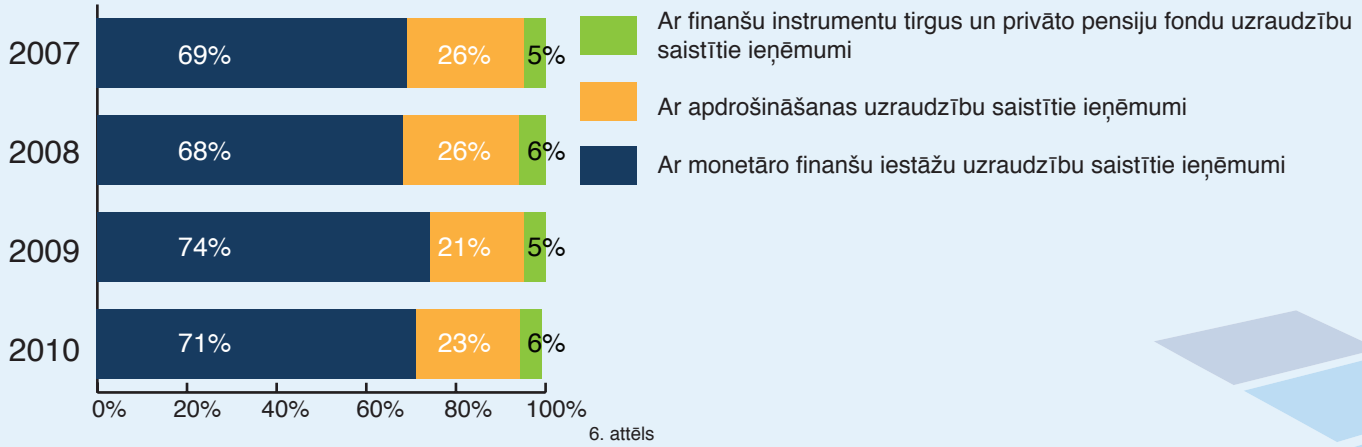

6. attēls

Komisijas finansējuma struktūra, 2007-2010, īpatsvars, %

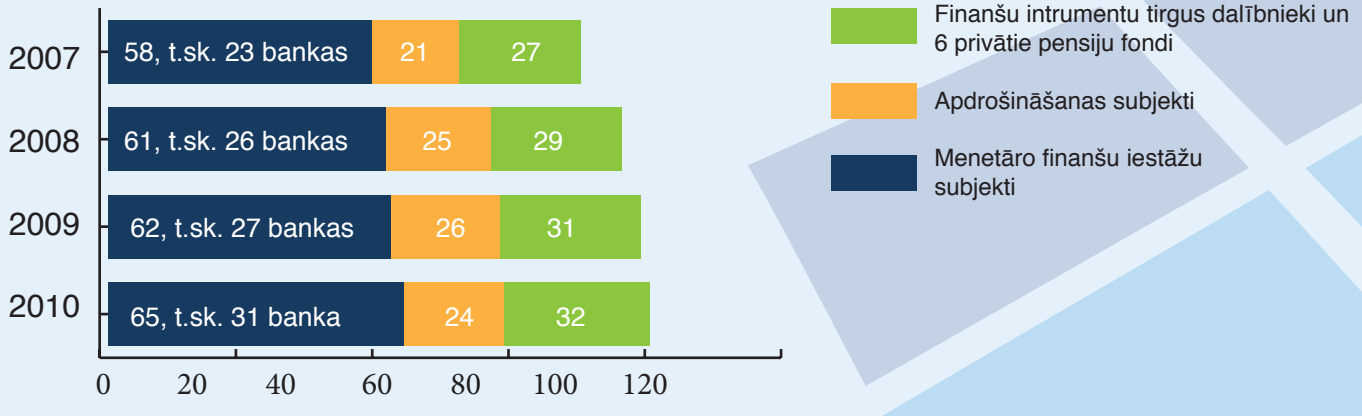

7. attēls

Komisijas finansētāju, kā arī uzraugāmo finanšu un kapitāla tirgus subjektu, neiekļaujot subjektus, kuri nefinansē Komisiju, skaits, 2007-2010

Komisijas darbības nodrošinājuma lielākās izmaksas 2010. gadā veidoja izdevumi Komisijas darbinieku atlīdzībām (78%), kas apmēra ziņā ir mainījušies atkarībā no amata vietu skaita un atalgojuma izmaiņām finanšu sektorā, pēc kurām Komisija vadās darbinieku amata algu noteikšanā, un ievērojot valsts pārvaldes institūciju darbiniekiem noteiktos ierobežojumus darba samaksas un sociālo garantiju jomā. 2010. gadā Komisija, solidarizējoties ar valsts pārvaldi, ir veikusi atbilstošus pasākumus darba samaksas samazināšanai, vidēji katram darbiniekam samazinot amata algu par 20%, un pārtraukusi darbinieku apdrošināšanu, beidzoties apdrošināšanas līgumu termiņiem, kā arī samazinājusi pabalstu apmērus Komisijas darbiniekiem. Darbinieku atlīdzības sistēmas pakāpeniska pārskatīšana tika veikta no 2008. gada, samazinot attiecīgā gada atlīdzību budžetu un tādējādi darbinieku atlīdzības, t.sk. darba samaksu un dažādus personāla politikas instrumentus gan 2009., gan 2010. gadā un 2011. gadā (skatīt 2. tabulu).

DARBINIEKA VIDĒJĀS ATLĪDZĪBAS IZMAIŅAS, 2008-2010, %

	2009/2008	2010/2009	2010/2008
Darbinieka vidējās atlīdzības izmaiņas	-14	-20	**-31**
t.sk. darba alga un tai pielīdzināmie maksājumi	-5	-19	**-23**
t.sk. sociālās garantijas[1]	-80	-47	**-89**

2. tabula

Komisijai saimnieciski lietojot resursus, kā arī savas darbības nodrošināšanai preču piegādātājus un pakalpojumu sniedzējus izvēloties saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma prasībām vai izmantojot Elektronisko iepirkumu sistēmu, Komisija par pakalpojumu un preču iegādi 2010. gadā ir varējusi ietaupīt 27.5% no plānotajiem izdevumiem.

Komisija tās pastāvēšanas laikā ir investējusi liela apmēra līdzekļus IT, lai optimizētu uzraudzības un Komisijas organizatoriskās pārvaldības procesus un efektīvāk apstrādātu uzraudzības vajadzībām finanšu un kapitāla tirgus subjektu finanšu informāciju. 2010. gadā Komisija turpināja 2009. gadā sākto IS – Datu savākšanas, apstrādes un analīzes sistēmas – izstrādi, kas nodrošinās sistēmiskas analīzes visaptverošas iespējas par visu finanšu un kapitāla tirgus sektoru dalībniekiem. Sistēmas izpētes un izstrādes ietvaros 2010. gadā izlietoti 24 tūkstoši latu. IT bilances vērtība 2010. gada beigās veidoja 73% no kopējiem ilgtermiņa ieguldījumiem (skatīt 3. tabulu).

KOMISIJAS ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMU DINAMIKA, 2007-2010

	2010	2009	2008	2007
Ilgtermiņa ieguldījumi bilances vērtībā latos, kopā	**196 970**	**193 126**	**182 898**	**88 948**
Vienības, kopā	3 710	3 564	3 363	2 966
t.sk. programmnodrošinājums un IS bilances vērtībā, latos	**75 925**	**65 044**	**53 443**	**47 853**
vienību skaits	2 246	2 166	2 002	1 759
t.sk. IT iekārtas bilances vērtībā, latos	**68 521**	**72 321**	**66 542**	**23 021**
vienību skaits	382	367	374	307

3. tabula

1 Darbinieku apdrošināšana pret saslimšanas, nelaimes gadījumu iestāšanās risku un pret nāves gadījuma iestāšanās risku.

KOMISIJAS DARBĪBAS FINANSIĀLAIS NODROŠINĀJUMS

Ieguldījumi IT ietver regulāru datorparka nomaiņu, lai nodrošinātu optimālu to veiktspēju uzraudzības IS apstrādē un apkalpošanā, un IS izveidi un uzlabošanu, kā arī licencētas programmatūras izmantošanu. Lai Komisija nodrošinātu statistikas, uzraudzības un lietvedības dokumentu plūsmu, Komisijai ir izstrādātas un pielāgotas vairākas IS ar mērķi minimizēt papīra dokumentu plūsmu un manuālos procesus, nodrošinot operativitāti, datu kvalitāti un tirgus dalībniekiem ērtu sadarbības vidi (skatīt 4. tabulu).

KOMISIJAS KAPITĀLO IEGULDĪJUMU IZMAIŅU DINAMIKA, 2007-2010

	2010. gada izmaiņas[1]	2009. gada izmaiņas[1]	2008. gada izmaiņas[1]	2007. gada izmaiņas[1]
Kapitālie ieguldījumi latos, kopā	**56 291**	**38 236**	**99 222**	**32 156**
Vienības, kopā	146	196	388	307
t.sk. programmnodrošinājums un IS, latos	**33 105**	**35 074**	**32 394**	**30 798**
vienību skaits	87	156	229	265
t.sk. esošo vienību uzlabojumi	7	11	7	9
t.sk. IT iekārtas, latos	**19 660**	**10 547**	**51 712**	**3 094**
vienību skaits	21	-7	67	7
t.sk. esošo vienību uzlabojumi	6	1	2	1

4. tabula

Komisijas 2010. gada finanšu pārskati un tās valdījumā esošā NGF un AAF 2010. gada finanšu pārskati un neatkarīgu revidentu ziņojumi par tiem ir pieejami Komisijas mājas lapā www.fktk.lv.

UZRAUDZĪBAS IETVARA REFORMU TURPINĀJUMS FINANŠU KRĪZES PĀRVARĒŠANAS PERIODĀ

Kopš globālajiem satricinājumiem finanšu sektorā 2008. gada nogalē izpratne par finanšu un kapitāla tirgus darbību un tā efektīvu uzraudzību ir būtiski mainījusies, iesākot nozīmīgu reformu procesu. Arī Latvijā šajā periodā ir veiktas nozīmīgas pārmaiņas, nodrošinot stingrāku uzraudzības ietvaru, – trijos gados Komisijas eksperti ir izstrādājuši vai papildinājuši 23 likumus, 17 Komisijas noteikumus un sagatavojuši trīs līdz šim nebijušas tirgus dalībniekiem saistošas vadlīnijas. Lai ierobežotu pārmērīgu risku uzņemšanos īstermiņa peļņas dēļ, kurus kredītiestāde nevar efektīvi pārvaldīt, ir ieviesti Eiropas Banku uzraugu komitejas "Atalgojuma politikas vispārējie principi", nosakot, ka baņķieru atalgojuma struktūrai ir jābūt samērotai ar riskiem. Tādējādi jau 2009. gadā baņķieriem piešķirto bonusu apmērs bija vairāk nekā 14 reizes mazāks kā, piemēram, 2007. gadā. Finanšu sektora regulējuma reformas galvenais uzdevums ir novērst krīzes izgaismotās nepilnības un ieviest jaunus instrumentus, kas palīdzēs nodrošināt finanšu stabilitāti nākotnē. Šis darbs ir tikai sākumposmā un tiks aktīvi turpināts arī 2011.–2012. gadā. Banku sektorā tiks ieviestas Bāzeles III prasības, apdrošināšanas un pārapdrošināšanas sabiedrībām tiks noteikts jauns maksātspējas režīms Maksātspēja II.

> "baņķieru atalgojumam jābūt samērotam ar riskiem"

1 Gada laikā iegādātie, atskaitot izslēgtos (sākotnējās vērtības apmērā).

BĀZELE III - JAUNS GLOBĀLĀ REGULĒJUMA IETVARS BANKU SEKTORĀ

2010. gada 16. decembrī Bāzeles Banku uzraudzības komiteja publicēja dokumentu "Bāzele III: globālā regulējuma ietvars stabilākām bankām un banku sistēmām" *(Basel III: a global regulatory framework for more resilient banks and banking systems)*, kas ir pamats banku regulējuma kardinālai reformai ES.

Bāzeles III būtiskākie elementi:

- pirmā līmeņa pašu kapitālā varēs iekļaut tikai tādus elementus, kas nodrošina zaudējumu segšanu bankas darbības gaitā *(going concern)*;
- otrā līmeņa pašu kapitāla elementiem jābūt pieejamiem zaudējumu segšanai bankas likvidācijas procesā *(gone concern);*
- mainās prasības pašu kapitāla struktūrai, paaugstinot pirmā līmeņa pašu kapitāla elementu minimālo īpatsvaru no 50% līdz 75%;
- minimālā kapitāla pietiekamības prasība saglabājas 8% apmērā;
- tiek ieviesta kapitāla saglabāšanas bufera *(capital conservation buffer)* prasība 2.5% apmērā, kas nodrošina bankai iespēju ievērot minimālo kapitāla pietiekamības prasību, arī ciešot zaudējumus. Kapitāla saglabāšanas bufera veidošanas laikā vai gadījumā, ja zaudējumu dēļ tas samazināsies zem 2.5%, tiks noteikti ierobežojumi bankas darbinieku prēmijām un dividenžu izmaksām;
- tiek stiprināta makroprudenciālā uzraudzība, kuras uzdevums ir nodrošināt stabilitāti banku sektorā kopumā. Potenciāli efektīvs instruments šā mērķa sasniegšanai būs pretcikliskā kapitāla bufera *(countercyclical capital buffer)* prasība līdz 2.5%. Šī prasība tiek ieviesta, ja pieaug sistēmiskie riski, piemēram, vērojami strauji kreditēšanas pieauguma tempi. Lēmumu par pretcikliskā kapitāla bufera ieviešanas laiku (bankas jābrīdina gadu iepriekš), apmēru un atcelšanu pieņem katras valsts atbildīgās iestādes, un šī prasība ir saistoša visu valstu bankām, kas veic darījumus ar šīs valsts rezidentiem *(reciprocity principle)*. Citas valstis varēs noteikt savām bankām augstāku pretcikliskā kapitāla bufera prasību, bet nevarēs to pazemināt (piemēram, ja Latvija nosaka pretcikliskā kapitāla bufera prasību 2% apmērā, Igaunija savām bankām darījumiem ar Latvijas rezidentiem varēs noteikt 2.1%, bet nevarēs noteikt 1.9% pretcikliskā kapitāla bufera prasību). Tomēr savstarpējības principu nav paredzēts attiecināt uz pretcikliskā kapitāla bufera prasību, kas pārsniedz 2.5%, – lēmums par pretcikliskā kapitāla bufera prasības virs 2.5% attiecināšanu uz darījumiem ar paaugstināto buferi noteikušās valsts rezidentiem paliek katras valsts kompetencē;

> "makroprudenciālā uzraudzība nodrošina stabilitāti sektorā"

- sviras rādītājs *(leverage ratio)*, kuru aprēķina kā pašu kapitāla attiecību pret riska nesvērtajiem aktīviem, tiks ieviests, lai ierobežotu banku aktīvu pieaugumu uz piesaistīto līdzekļu rēķina;
- tiek ieviesti kvantitatīvie likviditātes standarti – īstermiņa likviditātes seguma koeficients (*liquidity coverage ratio)* un ilgtermiņa stabila finansējuma koeficients (net stable funding ratio). Līdz šim likviditātes kvantitatīvie rādītāji nebija harmonizēti un prasības dažādās valstīs atšķīrās;
- tiek noteikti sistēmiski nozīmīgu finanšu iestāžu *(systemically important financial institutions)* identifikācijas kritēriji un piemērojamais regulējums, t.sk. paaugstinātas kapitāla pietiekamības prasības *(capital surcharge)*.

Bāzele III paredz šo prasību pakāpenisku ieviešanu ar novērošanas un pārejas periodu līdz 2018. gadam. Pēc pārejas perioda beigām, sākot ar 2019. gada 1. janvāri, pirmā līmeņa pamatkapitāla prasība būs 7% (4.5% minimālā prasība un 2.5% kapitāla saglabāšanas bufera prasība), kopējā kapitāla pietiekamības prasība pirms pretcikliskā kapitāla bufera prasības un sistēmiski nozīmīgu finanšu iestāžu paaugstinātas kapitāla prasības būs 10.5%.

MAKSĀTSPĒJAS II IEVIEŠANA

2009. gada 25. novembrī tika pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas jomā *Maksātspēja II*, kuras ieviešanas termiņš ir 2012. gada 31. oktobris. Tās mērķis ir stiprināt apdrošināšanas sektoru un paaugstināt apdrošināšanas ņēmēju aizsardzību. Direktīva būtiski maina pašreiz spēkā esošo maksātspējas režīmu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas sektorā un nosaka pāreju uz jaunu kapitāla prasības aprēķinu, pamatojoties uz risku novērtēšanu. *Maksātspēja II* nosaka arī uzraudzības instrumentus un sadarbības kārtību starp pārrobežu apdrošinātāju grupu uzraudzībā iesaistītajām iestādēm. Lai ieviestu direktīvas prasības, 2010. gadā Komisija sāka darbu pie jauna Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma izstrādes.

Pēc Eiropas Komisijas pieprasījuma Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju uzraugu komiteja (tagadējā Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde) izstrādāja metodoloģiju *Maksātspējas II* režīma kvantitatīvās ietekmes pētījumam *Quantitative Impact Study 5 (QIS 5)*. Komisija aicināja apdrošināšanas sabiedrības piedalīties QIS5, lai novērtētu Maksātspējas II režīma nosacījumu iespējamo ietekmi uz apdrošināšanas tirgu un gatavību izpildīt maksātspējas kapitāla prasības. Komisijas sagatavotajā ziņojumā Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādei tika apkopoti QIS 5 dati par septiņām sabiedrībām, ietverot 64% apdrošinātāju Maksātspējas II režīma prasībām pakļauto sabiedrību skaitā.

NORMATĪVO AKTU IZSTRĀDE

ES tiesību akti arvien vairāk balstās uz maksimālās harmonizācijas principu, kas nodrošina tirgus dalībniekiem vienlīdzīgus darbības nosacījumus vienotā tirgū, un ir tendence lielāko regulējuma daļu noteikt regulās, t.i., tieši piemērojamos tiesību aktos. Līdz ar to pieaug Komisijas darbinieku aktīvas dalības ES tiesību aktu projektu izstrādē nozīme. Pārskata gadā Komisijas darbinieki turpināja pilnveidot tirgus regulējumu, ņemot vērā ES direktīvu prasības, ES institūciju vadlīnijas, labāko starptautisko praksi un Latvijas finanšu sektora specifiku. Visi regulējuma projekti tika saskaņoti ar tirgus dalībnieku profesionālajām asociācijām.

GROZĪJUMI LIKUMOS

Latvijas Republikas Saeima pieņēma likumus "Grozījumi Kredītiestāžu likumā" 2010. gada 28. janvārī, 11. martā, 23. septembrī un 23. decembrī, precizējot termina "savstarpēji saistītu klientu grupa" definīciju, paredzot šādas grupas identifikācijā papildus agrāk noteiktajiem ņemt vērā arī riskus, kas rodas klientiem kopēja būtiska finansējuma avota dēļ. Tika atcelts iepriekš paredzētais atbrīvojums no riska darījumu ierobežojumiem riska darījumiem ar kredītiestādi vai ieguldījumu brokeru sabiedrību ar termiņu līdz vienam gadam, nosakot arī šādiem lielajiem riska darījumiem ierobežojumu 25% apmērā no bankas pašu kapitāla. Lai mazinātu šo izmaiņu ietekmi uz mazo banku darbību (iespējām veikt norēķinus un mazināt izmaksas, kas izriet no papildu korespondējošo kontu uzturēšanas), riska darījumiem ar banku vai ieguldījumu brokeru sabiedrību paredzēta iespēja izmantot alternatīvo kvantitatīvo ierobežojumu 100 miljonu euro apmērā, ja šī summa ir lielāka par 25% no bankas pašu kapitāla, bet ne vairāk par bankas pašu kapitālu.

> "kopš 2011. gada valsts garantētā atlīdzība noteikta 100 000 eiro"

Tāpat grozījumos noteiktas pārrobežu grupu uzraudzībā iesaistīto institūciju tiesības un pienākumi konsolidācijas grupas un tajā iekļauto finanšu iestāžu riska izvērtēšanā un to segšanai nepieciešamā kapitāla noteikšanā, uzraudzības pasākumu un sankciju noteikšanā un informācijas apmaiņā, kā arī aprakstīta kopīgo lēmumu par risku novērtējumu un ar to saistītām papildu kapitāla prasībām pieņemšanas kārtība. Grozījumos noteikti kritēriji un kārtība kredītiestādei nozīmīgas filiāles noteikšanai.

Lai pilnveidotu kredītiestāžu restrukturizācijas procesu, grozījumos iestrādāta norma, kas deleģē Komisijai tiesības uz laiku līdz trim gadiem atbrīvot kredītiestādi, kas kredītiestādes uzņēmuma pārejas darījumā pilnībā vai daļēji nodod tās aktīvus un saistības citai kredītiestādei, no vienas vai vairāku kredītiestāžu darbību regulējošo prasību izpildes. Šajā laika posmā kredītiestādei ir aizliegts piesaistīt jaunus noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka un izsniegt jaunus kredītus vai palielināt esošo kredītu limitus, savukārt pēc Komisijas noteiktā atbrīvojuma termiņa beigām kredītiestāde likvidējama, ja tā nav spējusi atjaunot savas darbības atbilstību KIL prasībām.

2010. gada 16. decembrī Saeima apstiprināja "Grozījumus Noguldījumu garantiju likumā". Likuma grozījumi paredz valsts garantēto atlīdzību Latvijas banku un krājaizdevu sabiedrību klientiem (gan fiziskām, gan juridiskām personām) paaugstināt līdz 100 000 euro (ap 70 000 latu). Likuma grozījumi stājās spēkā ar 2011. gada 1. janvāri. Grozījumi veikti, lai pārņemtu direktīvas regulējumu, kas nosaka, ka līdz 2010. gada 31. decembrim visām dalībvalstīm jānodrošina, ka katra noguldījuma garantētā atlīdzība noguldījumu nepieejamības gadījumā ir 100 000 euro.

JAUNU NORMATĪVO NOTEIKUMU IZSTRĀDE UN GROZĪJUMI NORMATĪVAJOS NOTEIKUMOS

Komisijas padomes 2010. gada 29. martā apstiprinātie "Maksājumu iestādes darbību regulējošo prasību un pārskatu sagatavošanas normatīvie noteikumi" definē, kādos aktīvos maksājumu iestāde, kas papildus maksājumu pakalpojumiem veic cita veida komercdarbību, drīkst ieguldīt no pakalpojumu lietotājiem vai cita maksājumu pakalpojumu sniedzēja saņemtos līdzekļus maksājumu pakalpojumu nodrošināšanai, ja nākamās darba dienas beigās pēc šo līdzekļu saņemšanas tie vēl nav nogādāti saņēmējiem vai nosūtīti citam maksājumu pakalpojumu sniedzējam. Noteikumi arī nosaka maksājumu iestādes pašu kapitāla aprēķināšanas kārtību.

Komisijas padomes 2010. gada 13. novembrī apstiprinātie "Riska darījumu ierobežojumu izpildes normatīvie noteikumi" papildina riska darījumu ierobežojumiem nepakļauto riska darījumu loku un maina no riska darījumu ierobežojumiem atbrīvojamo riska darījumu loku. Noteikumi ievieš precizētas prasības riska darījumu vērtības korekcijai, ņemot vērā nodrošinājumu un saskaņojot riska darījumu vērtības korekcijas kārtību ar "Minimālo kapitāla prasību aprēķināšanas noteikumu" prasībām kredītriska mazināšanai. Precizēts riska darījumu ar personām, kas saistītas ar iestādi, ierobežojumu aprēķins un prasības šādu darījumu riska pārvaldīšanai un kontrolei.

Komisijas padomes 2010. gada 13. novembrī apstiprinātie grozījumi "Minimālo kapitāla prasību aprēķināšanas noteikumos" precizē kredītriska kapitāla prasības aprēķināšanas kartību, t.sk. paredz iespēju piemērot 20% riska pakāpi kredītriska kapitāla prasību aprēķinā riska darījumiem ar dalībvalstu pašvaldībām, ja tie ir segti ar saistībām, kas denominētas attiecīgās dalībvalsts valūtā. Grozījumi nosaka, ka vērtspapirizēšanas pozīcijā var iekļaut tikai tādus ieguldījumus vērtspapirizēšanas instrumentos, par kuriem iestāde ir nepārprotami informēta, ka iniciators, sponsors vai sākotnējais

aizdevējs pastāvīgi saglabās tīru ekonomisko ieinteresētību, par kuriem (un ar tiem saistītiem riskiem) iestādei ir visaptveroša un pamatīga informācija un izpratne un ir ieviestas atbilstošas politikas un procedūras un attiecībā uz kuriem regulāri tiek veikti atbilstoši stresa testi. Gadījumos, kad vērtspapirizēšanas pozīcijās iekļautie riska darījumi neatbilst iepriekš minētajām

> ir publiskojama informācija par atalgojuma politiku un tās piemērošanu

prasībām, riska pakāpe tiek proporcionāli palielināta. Grozījumi arī paredz, ka iestāde Komisijai iesniedz aizņēmuma līguma kopiju elektroniskā formātā, ja aizņemtie līdzekļi ir iekļauti iestādes otrā līmeņa pašu kapitāla aprēķinā kā subordinētais kapitāls.

Komisijas padomes 2010. gada 13. novembrī apstiprinātie grozījumi "Informācijas atklāšanas noteikumos" nosaka prasības iestādei apstiprināt politikas un procedūras, kas nosaka, kā tai jāizvērtē, vai publiskotā informācija vispusīgi atklāj tirgus dalībniekiem informāciju par iestādes riska profilu un vai ir nepieciešams atklāt papildu informāciju. Grozījumos arī tiek noteikts, ka iestādei jāpublisko papildu informācija, ja iestāde tirgus risku kapitāla prasības aprēķināšanai izmanto riskam pakļautās vērtības iekšējos modeļus, kā arī ja iestāde operacionālā riska pašu kapitāla prasības aprēķināšanai izmanto attīstīto operacionālā riska mērīšanas pieeju. Noteikumi tiek papildināti ar prasību publiskot informāciju par atalgojuma politiku un tās piemērošanu praksē.

Komisijas padomes 2010. gada 20. decembrī apstiprinātie grozījumi "Normatīvajos noteikumos par atalgojuma politikas pamatprincipiem" papildina iestādes padomes atbildību par atalgojuma noteikšanu vai pārraudzību noteiktiem amatiem, nosaka būtiskas un īpaši augstas atalgojuma mainīgās daļas īpatsvaru atalgojumā, kā arī precizē prasības būtiskas un īpaši augstas atalgojuma mainīgās daļas noteikšanai, atlikšanai un izmaksai.

Komisijas padome 2010. gada 8. oktobrī apstiprināja "Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku informācijas sistēmu drošības normatīvos noteikumus", kuru mērķis ir ierobežot tirgus dalībnieku darbībai un klientiem sniegto pakalpojumu nodrošināšanai izmantojamo IS riskus un noteikt prasības tirgus dalībnieku IS drošības risku pārvaldībai. Atjaunoto noteikumu redakcija ir izstrādāta, ņemot vērā izmaiņas tirgus dalībnieku IS drošības pārvaldības praksē un IS apdraudējumos.

LICENCĒŠANA

	2010. gada sākums	2010. gada beigas	2010. gadā jauni tirgus dalībnieki
Bankas	21	21 (anulēta 1 licence)	+1[1]
ES dalībvalstu banku filiāles	8	10	+2[2]
Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības	34	34	0
Banku pakalpojumu sniedzēji no Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ)	240	255	+15
Elektroniskās naudas institūcijas no EEZ	11	13	+2
Apdrošināšanas sabiedrības	14	13	-1[3]
ES dalībvalstu apdrošinātāju filiāles	11	11	0[4]
Apdrošināšanas pakalpojumu sniedzēji no EEZ	395	437	+42
Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības	16	16	0

Ieguldījumu pārvaldes pakalpojumu sniedzēji no EEZ	17	18	+1
Ieguldījumu brokeru sabiedrības	7	6	-1[5]
Ieguldījumu brokeru pakalpojumu sniedzēji no EEZ	1 103	1 344	+241
Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju piesaistītie aģenti	2	1	-1
Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju piesaistītie aģenti no EEZ	3	14	+11
Privātie pensiju fondi	6	7	+1[6]
Apdrošināšanas brokeru sabiedrības	114	104 (anulēti 20 ieraksti)	+10[7]
Apdrošināšanas aģenti	736	560 (anulēti 234 ieraksti)	+58
Maksājumu pakalpojumu sniedzēji no EEZ	21	41	+20
Maksājumu iestādes	0	17 (reģistrētas)	+17[8]

1.Komisijas padome maijā pieņēma lēmumu anulēt AS "VEF banka" izsniegto licenci kredītiestādes darbībai, un tiesa ierosināja bankas likvidācijas lietu. Savukārt, īstenojot marta nogalē valdības pieņemto lēmumu par AS "Parex banka" restrukturizācijas modeli, nodalot daļu tās aktīvu jaunā bankā, Komisija jūnijā izsniedza licenci kredītiestādes darbībai AS "Citadele banka". 2. Atļauju sākt darbību saņēma Scania Finans Aktiebolang Latvijas filiāle un Aktsiaselts Eesti Krediidipank Latvijas filiāle. 3.Komisijas padome janvārī, pamatojoties uz RSK apdrošināšanas AS vienīgā akcionāra Rīgas domes janvārī pieņemto lēmumu izbeigt RSK apdrošināšanas AS darbību un sākt tās likvidāciju, nolēma no 1. februāra anulēt visas RSK apdrošināšanas AS izsniegtās licences apdrošināšanas veikšanai. 4. Komisija oktobrī saņēma Norvēģijas apdrošinātāju uzraudzības iestādes paziņojumu, ka Vital Forsikring ASA Latvijas filiāle "Vital Life" no 15. septembra pārstājusi darboties Latvijā. Atļauju sākt darbību saņēma AB ERGO Lietuva gyvybės draudimas Latvijas filiāle. 5.Anulēta licence ieguldījumu brokeru sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Maximus Capital Markets" . 6.Izsniegta licence jaunam privātajam pensiju fondam AS "Nordea Latvijas atklātais pensiju fonds". 7.Atļauju sākt darbību ir saņēmušas šādas apdrošināšanas brokeru sabiedrības: SIA "ITD Reinsurance Broker", SIA "Baltic Brokeri", SIA "McKay & Poulton LTD", SIA "Amber Broker Baltic", SIA "Greenstone Insurance and Reinsurance Broker", SIA "Baltic Insurance Group", SIA "K.O. Partneri", SIA "Otkritie Apdrošināšana", SIA "Boreas Brokers", SIA "Brokeru sabiedrība Garants". 8. 25. februārī tika pieņemts Maksājumu pakalpojumu likums, kas stājās spēkā 31. martā. Maksājumu pakalpojumu likuma regulējums paredz, ka Komisija izsniedz licenci maksājumu iestādes darbībai, kā arī reģistrē maksājumu iestāžu reģistrā tās maksājumu iestādes, kurām atbilstoši Maksājumu pakalpojumu likuma 5. panta prasībām nav nepieciešams saņemt licenci.

BANKU SEKTORS

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās 21 banka un deviņas ārvalstu banku filiāles. 2010. gadā kredītiestādes joprojām strādāja finanšu vidē ar nestabilu nākotni, kaut gan pēc 2008. gada notikumiem globālo finanšu satricinājumu ietekme uz Latvijas tirgu samazinājās un banku darbības rādītāji sāka stabilizēties:
- banku sektora zaudējumi 360.6 miljonu latu apmērā bija divkārt (par 53.4%) mazāki nekā iepriekšējā gadā, kad tie sasniedza 773.4 miljonus latu;
- izdevumi uzkrājumiem nedrošajiem kredītiem 506 miljonu latu apmērā arī šajā gadā bija galvenais iemesls banku sektora kopējiem zaudējumiem, taču tie bija par 56.6% mazāki nekā iepriekšējā gadā;
- banku sektora gūtā peļņa pirms uzkrājumiem un nodokļiem sasniedza 143.5 miljonus latu jeb bija par 55.4% mazāka nekā iepriekšējā gadā;
- 73.4% no banku izsniegtajiem kredītiem bija bez maksājumu kavējuma (2009. gada beigās – 74.5%);
- visu Latvijas banku darbības rādītāji bija atbilstoši normatīvu prasībām un saglabājās augsti;
- banku sektora likviditātes rādītājs sasniedza 67.9% (2009. gadā – 62.8%);
- banku sektora kapitāla pietiekamības rādītājs saglabājās augstā līmenī – 14.64% (2009. gadā –14.56%);
- 14 bankas turpināja kapitāla palielināšanu, kopumā ieguldot 324.4 miljonus latu.

Pārskata gadā Komisija turpināja darbu saskaņā ar 2009. gadā ieviesto intensīvo uzraudzības ietvaru, kurš būtiski pilnveidoja preventīvo pasākumu operativitāti un efektivitāti, nodrošinot iespēju nekavējoties iejaukties banku darbībā ar nepieciešamajiem pasākumiem.

Komisija piemēroja bankām šādas KIL paredzētas sankcijas:
- vienai bankai soda naudu 10 tūkstošu latu apmērā par regulējošo prasību neievērošanu;
- divām bankām 25 tūkstošu latu soda naudu katrai par pārkāpumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā;
- vienai bankai soda naudu 25 tūkstošu latu apmērā par pārkāpumiem IS drošības jomā;
- vienai bankai brīdinājumu par KIL prasību par informācijas sniegšanu Komisijai neievērošanu.

Komisija veica arī korektīvos pasākumus, izvirzot trim bankām papildu prasības kredītriska jomā.

> “banku darbības rādītāji stabilizējas- zaudējumi ir divreiz mazāki nekā iepriekšējā periodā”

Komisijas prioritāte uzraudzības darbā joprojām bija Latvijas banku pietiekamas kapitāla bāzes uzturēšana, veicinot efektīvu parādu restrukturizāciju. 2010. gadā uzraudzības metodes joprojām balstījās uz tirgus dalībnieku darbības risku vērtēšanu, izmantojot saistītas metodes – banku darbības rezultātu monitoringu, balstoties uz finanšu pārskatu analīzi, un klātienes pārbaudes.

REZULTĀTU PASTIPRINĀTS MONITORINGS

Komisija šajā gadā turpināja pastiprināto banku darbības neklātienes monitoringu un regulāri saņēma papildu operatīvos pārskatus un ziņojumus par banku darbību:
- ikdienas pārskatus par noguldījumu dinamiku;
- atskaites par saistībām pret radniecīgajām finanšu iestādēm;
- ikmēneša pārskatus par banku kredītportfeļa struktūru un kvalitāti un ikceturkšņa pārskatus par problemātiskajiem kredītiem, t.i., pārstrukturētajiem kredītiem, kredītiem ar mainītu pamatsummas vai procentu atmaksas termiņu un atgūšanas procesā esošajiem kredītiem;
- banku kredītkomiteju un valžu lēmumus, kā arī banku iekšējā audita ziņojumus par veiktajām pārbaudēm.

Arī 2010. gadā Komisija pieprasīja bankām sagatavot starpposma finanšu pārskatus par sešu mēnešu periodu līdz 2010. gada 30. jūnijam un veikt to revīziju. Šie pārskati Komisijai deva iespēju iegūt neatkarīgu trešo pušu slēdzienu par finanšu situāciju bankās.

Komisija un Latvijas Banka turpināja regulāri veikt stresa testus, lai plašāk izvērtētu riskus, kas piemīt katrai bankai, ņemot vērā makroekonomiskās prognozes. Testu rezultāti tika izmantoti, lai noteiktu iespējamos kredītportfeļa zaudējumus saskaņā ar konservatīviem ekonomikas attīstības scenārijiem un banku kapitāla spējas absorbēt minētos zaudējumus. Tāpat tika veikti likviditātes riska stresa testi. Šo testu ietvaros tika analizēti vairāki banku klientu uzvedības scenāriji un banku spēja nodrošināt klientu likumīgo prasību savlaicīgu izpildi. Nepieciešamības gadījumā Komisija veica dialogu ar bankām par to plāniem kapitāla pietiekamības uzturēšanai atbilstošā līmenī, kā arī likviditātes nodrošināšanai ārkārtas situācijās.

Komisija ik ceturksni vērtēja banku darbības rezultātus, risku līmeni un to pārvaldīšanas kvalitāti un, balstoties uz šo risku monitoringa rezultātiem, plānoja nepieciešamos uzraudzības pasākumus, t.sk. arī klātienes pārbaudes. 2010. gadā kā banku darbības galvenie riski tika identificēti kredītrisks, likviditātes risks, stratēģijas un biznesa risks. Īpaša uzmanība tika pievērsta banku stratēģijām un pelnītspējai. Riski tika analizēti, izmantojot kā kvantitatīvu, tā arī kvalitatīvu informāciju.

GRUPU UZRAUDZĪBA

Komisija sadarbojās ar dalībvalstu kredītiestāžu uzraudzības iestādēm, kuras atbilstoši normatīvo aktu prasībām īsteno kredītiestāžu grupu uzraudzību. Komisijas darbinieki piedalījās piecu dalībvalstu kredītiestāžu uzraudzības iestāžu kolēģiju darbā. Aktuālākie jautājumi kolēģiju darbā bija uzraudzības pasākumu koordinēšana, iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa un risku profila novērtēšana grupas līmenī.

KLĀTIENES PĀRBAUDES KREDĪTIESTĀDĒS

Pārskata gadā Komisija bankās veica 34 pārbaudes, kurās īpaša uzmanība tika pievērsta kapitāla pietiekamības novērtēšanai, kreditēšanas procesam, kā arī risku vadības funkcijām – kredītriska, operacionālā riska, likviditātes riska, stratēģijas un biznesa riska pārvaldīšanai un darbības atbilstības kontroles funkcijai. Uzdevums bija iespējami īsā laikā maksimāli precīzi identificēt būtiskos riskus un nekavējoties veikt pasākumus šo risku ietekmes mazināšanai un tirgus stabilizēšanai. 2010. gadā tika veikts monitorings, kā bankas nodrošina Komisijas pieņemto "Normatīvo noteikumu par atalgojuma politikas pamatprincipiem", "Aktīvu kvalitātes novērtēšanas un uzkrājumu veidošanas normatīvo noteikumu", "Kredītriska pārvaldīšanas normatīvo noteikumu", "Likviditātes prasību, to izpildes kārtības un likviditātes riska pārvaldīšanas normatīvo noteikumu", kā arī Eiropas Banku uzraugu komitejas pieņemto stresa testēšanas vadlīniju ieviešanu sava praktiskajā darbībā. Komisija sniedza bankām rekomendācijas, kuras bankām palīdzēja pilnveidot to iekšējos normatīvos dokumentus.

KAPITĀLA PIETIEKAMĪBA

Komisija pastiprināti vērtēja banku izveidoto uzkrājumu pietiekamību paredzamajiem zaudējumiem. Pozitīva starpība starp paredzamo zaudējumu apmēru un saskaņā ar grāmatvedības standartu prasībām izveidotajiem uzkrājumiem tika ņemta vērā, novērtējot banku kapitāla pietiekamību. 2010. gadā korekcijas kapitāla pietiekamības aprēķinā tika veiktas deviņās bankās. Papildus minimālajām kapitāla pietiekamības prasībām bankas veica iekšējo kapitāla pietiekamības novērtēšanu, lai noteiktu faktiski nepieciešamo kapitālu atbilstoši bankas riskiem. 2010. gada laikā visās bankās tika izvērtēts banku veiktais kapitāla pietiekamības novērtēšanas process un banku iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa atbilstība KIL prasībām. Pārbaužu rezultāti atklāja jomas, kurās bankām bija nepieciešami uzlabojumi. Vairākām bankām tika uzdots pilnveidot stratēģiju, kapitāla plānošanas procesu, iekšējos normatīvos dokumentus un procesus, piemēram, banku pašreizējai un plānotajai darbībai piemītošo būtisko risku segšanai nepieciešamā kapitāla apmēra noteikšanas kārtību un stresa testēšanā izmantotās metodes un to rezultātu analīzi.

> "lielākā daļa banku kapitāla pietiekamības novērtēšanas rezultātā ir secinājušas, ka to kapitāls ir pietiekams to pašreizējai darbībai piemītošo risku segšanai"

Komisija pārskata gadā veica arī aprēķinus par katras bankas kopējo nepieciešamā kapitāla apmēru 2009. gada 31. decembrī un 2010. gada 30. jūnijā, izmantojot Komisijas "Kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa izveides normatīvajos noteikumos" aprakstītās vienkāršotās metodes, kuri tika salīdzināti ar banku aprēķinu rezultātiem, un tika konstatēts, ka četru banku iekšējais novērtējums par kopējā nepieciešamā kapitāla apmēru ir būtiski mazāks nekā saskaņā ar vienkāršotajām metodēm aprēķinātais nepieciešamais kapitāls. Pamatā atšķirības bija izskaidrojamas ar nepilnībām banku kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesā lietotajās metodēs, un Komisija veica atbilstošus uzraudzības pasākumus, lai nodrošinātu, ka bankas novērš konstatētās nepilnības. Lielākā daļa banku kapitāla pietiekamības novērtēšanas rezultātā ir secinājušas, ka to kapitāls ir pietiekams to pašreizējai darbībai piemītošo risku segšanai, kā arī nodrošina pietiekamu kapitāla rezervi iespējamu bankas darbībai būtiski nelabvēlīgu scenāriju iestāšanās gadījumā. Tikai divas bankas gada laikā palielināja kapitālu saskaņā ar šiem plāniem.

Krīzes iespaidā vairākas bankas 2010. gadā bija spiestas pārskatīt savas darbības stratēģijas un meklēt alternatīvus finanšu pakalpojumu noieta tirgus. Komisija, veicot pārbaudes un vērtējot banku kapitāla pietiekamību, pievērsa banku stratēģijas un biznesa riskam pastiprinātu uzmanību, apzinoties, ka atsevišķu banku stratēģijas paredz ievērojamu biznesa modeļu maiņu, kas saistīts ar risku, ka, meklējot iespējas kompensēt iepriekšējo gadu būtiskos zaudējumus un pastāvot ierobežotām iespējām ieguldīt līdzekļus iekšzemes tautsaimniecībā, bankas var, pietiekami nenovērtējot riskus, iesaistīties darījumos ar augstāku ienesīgumu, kuriem vienlaikus piemīt arī paaugstināti riski.

KREDĪTRISKS

2010. gada laikā banku kredītportfelis samazinājās kopumā par 7.2% (2009. gadā par 7.0%), turpināja pasliktināties arī tā kvalitāte, taču mērenāk nekā 2009. gadā. Salīdzinot ar 2009. gadu, kad straujās kredītu kvalitātes pasliktināšanās dēļ izveidoto uzkrājumu apmērs palielinājās četrkārt, 2010. gadā uzkrājumu apmērs pieauga par 22% un gada beigās sasniedza 11.3% no kredītportfeļa. Kaut gan kavēto kredītu daļa kredītportfelī bija augusi nenozīmīgi un gada beigās bija 26.6% (2009.gada beigās – 25.5%), jāatzīmē, ka kavētajos kredītos pieauga kredīti ar kavējumiem vairāk par 90 dienām, kuri gada beigās veidoja 19.0% no kredītportfeļa (2009. gadā – 16.4%).

Gada beigās piekto daļu no kredītportfeļa veidoja pārstrukturētie kredīti, kuru apmērs pieauga par 370 miljoniem latu (par 15%) un sasniedza 2.85 miljardus latu. Ievērojami pieauga to kredītu apmērs, kas atrodas atgūšanas procesā: no 1.46 miljardiem latu 2009. gada beigās līdz 2.19 miljardiem latu 2010. gada beigās.

13 no 2010. gadā veiktajām banku klātienes pārbaudēm notika ar mērķi novērtēt tieši banku kredītportfeļa kvalitāti un kredītriska pārvaldīšanu. Pārbaudes aptvēra 52.7% (7.5 miljonu latu portfelis) no banku sektora kopējā kredītportfeļa. Īpaša uzmanība tika pievērsta kredītu vērtības samazināšanās zaudējumu savlaicīgai atzīšanai (izveidoto uzkrājumu pietiekamībai) vai veiktās kapitāla korekcijas apmēram gadījumā, ja paredzamie zaudējumi pārsniedz izveidoto uzkrājumu apmēru. Tika vērtēta banku ieķīlātā nekustamā īpašuma monitoringa kvalitāte, kuras rezultāti tieši ietekmē kredītu vērtības samazināšanās zaudējumu savlaicīgu atzīšanu.

Ņemot vērā lielo problēmu kredītu īpatsvaru kredītportfelī, pārbaužu laikā papildu uzmanība tika pievērsta tieši banku darbībai ar kavētajiem un problemātiskajiem kredītiem, t.i., kredītu pārstrukturēšanas pamatotībai un efektivitātei. Pārbaužu rezultātā Komisija pieprasīja bankām papildus atzīt kredītu vērtības samazināšanās zaudējumus, veidojot uzkrājumus vai veicot kapitāla korekciju. Galvenokārt papildu vērtības samazināšanās tika konstatēta no nodrošinājuma atkarīgajiem kredītiem. Ņemot vērā nerezidentiem no jauna izsniegto kredītu apmēra pieaugumu un ar nerezidentu kreditēšanu saistītos papildu riskus, pārbaužu laikā tika pārbaudīta nerezidentu kreditēšanas prakse, t.i., kredītu piešķiršanas kritēriji, kredītu kvalitātes pārraudzība, kā arī izsniegto kredītu kvalitāte.

LIKVIDITĀTES RISKS

Satricinājumi globālajā finanšu tirgū un tiem sekojošā noguldījumu aizplūšana no Latvijas banku sistēmas kopš 2008. gada septembra bija iemesls, lai Komisija pievērstu īpašu uzmanību banku likviditātei arī 2010. gadā. Šajā gadā

> “bankas visus sindicētos kredītus ir atmaksājušas”

banku likviditātes rādītāji būtiski uzlabojās un gada beigās sasniedza 67.9% (2009. gada beigās – 62.8%). Bankas, kurām bija sindicētie aizdevumi, ir atmaksājušas pirms 2009. gada saņemtos kredītus. Tas liecina, ka krīzes laikā bankas bija spējīgas ātri reaģēt uz nepieciešamību akumulēt nepieciešamos līdzekļus sindicēto kredītu atmaksai un veiksmīgi pārvarēt likviditātes krīzi, kas bija viens no būtiskākajiem krīzes faktoriem. Gada beigās tikai AS “Parex banka” bija neatmaksāta sindicētā aizņēmuma daļa, kuras atmaksas termiņš ir 2011. gada maijā, un banka ir nodrošinājusi līdzekļus tā pilnīgai atmaksai. Banku finansējuma struktūrā ir pieaugusi noguldījumu loma. Banku noguldījumu bāze ir stabilizējusies, un 2010. gadā bankas atguva noguldītāju uzticību, noguldījumu apmēram atgriežoties pirmskrīzes līmenī, t.i., gada beigās sasniedzot 11.1 miljardu latu.

Nozīmīga loma banku sektora stabilitātes nodrošināšanā ir ES bankām, kas darbojas Latvijā (tirgus daļa kredītos –70%). Krīzes perioda sākumā ieplūdinot ievērojamus līdzekļus savās meitas bankās, mātes banku finansējums 2010. gadā turpināja pakāpeniski samazināties, bet lielā mērā tas tika kompensēts ar ieguldījumiem Latvijas meitas banku pamatkapitālā un subordinētajā kapitālā, kas apstiprina Latvijā darbojošos Skandināvijas banku apņemšanos saglabāt savus ieguldījumus Latvijā un nodrošināt, ka to meitas uzņēmumi ievēro kapitāla pietiekamību un likviditāti regulējošās prasības.

Lai kontrolētu banku naudas plūsmu, 2010. gadā Komisija turpināja pieprasīt bankām ik dienu sniegt operatīvo informāciju par noguldījumu dinamiku, kā arī pastiprināti uzraudzīja ārvalstu banku meitas sabiedrību likviditātes pārvaldīšanas kvalitāti grupas ietvaros, jo šādas bankas pamatā balstās uz mātes banku piešķirtajiem resursiem. Tādējādi Komisija pārvaldīja likviditātes risku banku sistēmā kopumā un nepieciešamības gadījumā pieprasīja bankām veikt preventīvus pasākumus likviditātes riska pārvaldīšanas uzlabošanai.

TIRGUS RISKS

Salīdzinājumā ar citām valstīm Latvijas bankām nav būtisku ieguldījumu finanšu instrumentos (akcijas un parāda vērtspapīri kopumā nepārsniedz 6.6% no banku aktīviem). Kaut gan kopumā banku sistēmā tirgus risks nav būtisks, tomēr, ņemot vērā joprojām pastāvošās nestabilitātes pazīmes starptautiskajos finanšu tirgos, kas potenciāli var atstāt ietekmi uz banku sistēmu, Komisija 2010. gadā turpināja pastiprināti vērtēt banku finanšu instrumentu portfeļus ar mērķi pārliecināties, ka bankas tos piesardzīgi atspoguļo finanšu pārskatos, kā arī vērtē esošo vērtspapīru likviditāti.

KOOPERATĪVĀS KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBAS

Pārskata gada beigās Latvijā strādāja 34 kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības, un to uzraudzība 2010. gadā tika veikta, izmantojot darbības rezultātu monitoringu, kas balstīts uz finanšu pārskatu analīzi, īpaši pievēršot uzmanību sabiedrību izveidoto uzkrājumu nedrošajiem parādiem pietiekamībai. 2010. gadā kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības darbojās ar 146 tūkstošu latu peļņu, kas ir par 154.4% lielāka nekā 2009. gadā. Tajā pašā laikā bija izveidoti arī papildu uzkrājumi nedrošiem parādiem (2010. gadā uzkrājumu pieaugums sasniedza 21.2%, un uzkrājumu attiecība pret kredītportfeli pieauga no 5.7% 2009. gadā līdz 6.8% 2010. gada beigās).

Pārskata gadā tika veikta viena klātienes pārbaude, kuras mērķis bija novērtēt kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības finansiālo stāvokli, vadības darbu, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām. Pamatojoties uz pārbaudē konstatētajiem būtiskajiem trūkumiem, Komisija ierosināja administratīvo lietu pret kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību, un jau 2011. gadā kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai tika anulēta licence.

APDROŠINĀŠANAS SABIEDRĪBAS

2010. gada beigās Latvijā darbojās deviņas nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības un četras dzīvības apdrošināšanas sabiedrības.

Komisijas darbinieki 2010. gadā veica piecu apdrošināšanas sabiedrību pilnās pārbaudes – vienu nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības pilno pārbaudi un četras dzīvības apdrošināšanas sabiedrību pilnās pārbaudes –, kā arī izskatīja 97 fizisko personu un juridisko personu iesniegumus par apdrošināšanas sabiedrību un dalībvalstu apdrošinātāju filiāļu darbību.

Komisija regulāri sekoja līdzi Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumā (ASUL) noteiktās maksātspējas prasības izpildei apdrošināšanas sabiedrībās un pēc iespējas savlaicīgi brīdināja apdrošināšanas sabiedrības par iespējamo maksātspējas prasības neizpildi, lai tās varētu veikt nekavējošus pasākumus ASUL noteikto prasību izpildes nodrošināšanai.

2010. gadā tika konstatēti normatīvo aktu prasību pārkāpumi, par kuriem tika piemērotas sankcijas – vienai apdrošināšanas sabiedrībai Komisija noteica par 30% lielāku maksātspējas normu, uzliekot tiesisku pienākumu nodrošināt pašu līdzekļus tādā apmērā, lai nodrošinātu maksātspējas prasības izpildi, nodrošinot pašu līdzekļu apmēru, kas vienāds ar maksātspējas normu, kura palielināta par 30%, vai lielāks par to, uzlika tiesisku pienākumu mainīt uz tehnisko rezervju segumu attiecināmo aktīvu sastāvu un noteica ierobežojumus brīvi rīkoties ar aktīviem, uzņemoties jaunas saistības ar personām, kas saistītas ar apdrošināšanas sabiedrību, uzliekot tiesisku pienākumu saskaņot ar Komisiju darījumus, sākot no summas 50 000 latu apmērā, par aizdevumu, hipotekāro aizdevumu un plānoto galvojumu un citu līdzīgu saistību uzņemšanos vai plānotajiem grozījumiem jau noslēgtajos līgumos par šāda veida darījumiem, kā arī uzlika tiesisku pienākumu iesniegt Komisijai finansiālā stāvokļa uzlabošanas plānu turpmākajiem diviem gadiem.

Pārskata gadā viena apdrošināšanas sabiedrība, izmantojot Komisijas "Nedzīvības apdrošinātāju maksātspējas normas un pašu līdzekļu aprēķināšanas noteikumos" paredzētās iespējas, saņēma atļauju iekļaut pašu līdzekļu aprēķinā 45% no ieguldījumu īpašuma vērtības pieauguma. Savukārt cita apdrošināšanas sabiedrība, izmantojot Komisijas "Dzīvības apdrošinātāju maksātspējas normas un pašu līdzekļu aprēķināšanas noteikumos" paredzētās iespējas, saņēma atļauju priekšlaicīgai subordinētā aizņēmuma atmaksai.

SAUSZEMES TRANSPORTLĪDZEKĻU ĪPAŠNIEKU CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS OBLIGĀTĀS APDROŠINĀŠANAS GARANTIJAS FONDS

Komisija 2010. gadā veica biedrības "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs" administrētā garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtības ievērošanas pārbaudi un informēja Finanšu ministriju un biedrību "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs" par minētās pārbaudes rezultātiem, sniedzot savu viedokli un arī ieteikumus.

GRUPU UZRAUDZĪBA

Komisijas darbinieki 2010. gadā piedalījās trijās dalībvalstu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas uzraudzības iestāžu kolēģiju sēdēs. Aktuālākais jautājums kolēģiju darbā ir apdrošināšanas grupas vai pārapdrošināšanas grupas iekšējā modeļa izstrāde un tā sagaidāmais apstiprināšanas process dalībvalstu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas uzraudzības iestādēs saistībā Maksātspējas II prasību ieviešanu.

IEGULDĪJUMU PĀRVALDES SABIEDRĪBAS

2010. gada beigās Latvijā darbojās 16 ieguldījumu pārvaldības sabiedrības, kas pārvaldīja 37 ieguldījumu fondus (21 atvērto un 16 slēgtos fondus). Šā gada laikā bija vērojamas ieguldījumu fondu industrijas darbības stabilizācijas pazīmes. Kopējie ieguldījumu fondu aktīvi palielinājās par 36.8 miljoniem latu, un to apmērs gada beigās sasniedza 205.8 miljonus latu, un fondu neto aktīvu pieaugums 2010. gadā bija 11.9 miljoni latu (2009. gadā – 17.9 miljoni latu). Ieguldījumu fondu ieguldījumi galvenokārt tika veikti terminoguldījumos kredītiestādēs – 34.5%, parāda vērtspapīros u.c. vērtspapīros ar fiksētu ienākumu – 25.6%, akcijās, ieguldījumu fondu apliecībās u.c. vērtspapīros ar nefiksētu ienākumu – 17.8% un ieguldījumu īpašumā – 8.8% (2009. gada beigās attiecīgi – 39.2%, 27.3%, 7.6% un 9.1%).

Pārskata gadā tika veikta ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un ieguldījumu fondu neklātienes uzraudzība, novērtējot to finansiālo stāvokli, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām. Pārskata gadā tika veiktas arī trīs ieguldījumu pārvaldes sabiedrību klātienes pārbaudes. Pārbaužu mērķis bija novērtēt sabiedrību būtiskākās darbības jomas un to darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām. Īpaša vērība katras pārbaudes laikā tika pievērsta sabiedrības izveidotajai iekšējās kontroles sistēmai un risku pārvaldībai, izvērtējot arī iekšējo normatīvu bāzes atbilstību un pielietojamību. Tāpat pārbaužu laikā tika izvērtēta sabiedrību darbības caurskatāmība un atbilstība labākās prakses principiem, kā arī klientu interešu ievērošana.

Pārbaužu laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar sabiedrību vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem sabiedrību funkciju sekmīgai nodrošināšanai. Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienes uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna ieviešanas gaitu un nepieciešamības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas. 2010. gadā netika saņemtas sūdzības par ieguldījumu pārvaldes sabiedrību darbību un ieguldījumu fondu pārvaldīšanu.

VALSTS FONDĒTO PENSIJAS SHĒMAS LĪDZEKĻU PĀRVALDĪTĀJI

Līdz 2010. gada 31. decembrim valsts fondēto pensiju shēmas (VFPS) otrajam līmenim bija pievienojušies 1 124 443 dalībnieki jeb 96% no Latvijas ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. 645 113 jeb 57.4% no visiem VFPS dalībniekiem tai bija pievienojušies obligātā kārtā, savukārt 479 330 dalībnieku jeb 42.6% bija pievienojušies brīvprātīgi. 2010. gada laikā 272 280 dalībnieki (24.2% no VFPS dalībniekiem) bija mainījuši ieguldījumu plānus.

2010. gada beigās līdzekļu ieguldījumu plānu neto aktīvu apmērs salīdzinājumā ar 2009. gada beigām bija pieaudzis par 17.6% un sasniedza 829 miljonus latu. VFPS vidējais ieguldījumu plānu ienesīgums 2010. gadā bija 7.6% (2009. gadā tas bija 12.3%), atsevišķiem ieguldījumu plāniem ienesīgums bija robežās no 1.1% līdz 12.1% (2009. gadā – no 4.8% līdz 20.8%).

Pārskata gadā tika veikta VFPS pārvaldītāju neklātienes uzraudzība, novērtējot to pārvaldīšanā esošo ieguldījumu plānu aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām. Tika veikta arī viena VFPS līdzekļu pārvaldītāja klātienes pārbaude, kuras laikā īpaši tika vērtēta līdzekļu pārvaldītāja iekšējās kontroles sistēma, līdzekļu pārvaldītāja funkciju sadalījuma atbilstība izveidotajai struktūrai, vadības lēmumu pieņemšana un izpilde, iekšējo normatīvu bāzes un izveidotās pārskatu sistēmas atbilstība un pielietojums. Konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar līdzekļu pārvaldītāja vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem funkciju sekmīgai nodrošināšanai. Pēcpārbaudes monitorings tika veikts neklātienes uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna ieviešanas gaitu un nepieciešamības gadījumā ierosinot vajadzīgās korekcijas.

Vienlaikus uzraudzības funkciju veikšanai Komisija lūdza līdzekļu pārvaldītājus papildus regulāri iesniedzamajiem pārskatiem sagatavot un iesniegt revidētos pusgada pārskatus. Salīdzinot revidēto pusgada pārskatu datus ar līdzekļu pārvaldītāju operatīvās darbības pārskatiem, atšķirības netika konstatētas. Par VFPS līdzekļu pārvaldītājiem saņemto sūdzību skaits 2010. gadā bija nebūtisks. Saņemtās sūdzības pārsvarā bija saistītas ar informācijas par piedāvātajiem pakalpojumiem sniegšanu publiskajā telpā, t.sk. reklāmām un dažādiem piedāvājumiem.

Komisija lūdza līdzekļu pārvaldītājus izvērtēt iespējas veikt papildu darbinieku apmācības un uzlabot informācijas sniegšanu publiskajā telpā, lai tā visos gadījumos atbilstu labākās prakses principiem un samazinātu risku, ka informāciju varētu uzskatīt par maldinošu vai neatbilstošu. Vienlaikus Komisija vērsās pie Latvijas Komercbanku asociācijas Ieguldījumu sabiedrību komitejas ar ierosinājumu izskatīt iespēju vienoties par kopīgiem VFPS līdzekļu pārvaldītāju labākās prakses un darbības ētikas principiem, kas izslēgtu vai samazinātu negatīvas publicitātes risku.

PRIVĀTIE PENSIJU FONDI

2010. gadā privāto pensiju fondu ieguldījumu plānu vērtība stabilizējās un vidējais pensiju plānu ienesīgums bija 7.9% jeb individuāli robežās no 2.7% līdz 11.5% (2009. gadā – 10.5% jeb individuāli robežās no 5.5% līdz 21.1%). Gada beigās privāto pensiju fondu aktīvu apmērs, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, pieauga par 9.6% un sasniedza 1.8 miljonus latu. 2010. gada četros ceturkšņos privātie pensiju fondi kopā nopelnīja 159 tūkstošus latu (trīs no septiņiem privātajiem pensiju fondiem pārskata periodu noslēdza ar zaudējumiem).

Līdz 2010. gada 31. decembrim pensiju plāniem bija pievienojušies 191 307 dalībnieki jeb par 1% vairāk nekā 2009. gada beigās (16.5% no Latvijas ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem). No gada sākuma pensiju plānos bija iemaksāti 15.8 miljoni latu jeb par 8.8% mazāk nekā 2009. gadā (2009. gadā – 17.3 miljoni latu). Ievērojami pieauga individuālo pensiju plānu dalībnieku iemaksu apmērs (43.6%), bet darba devēju iemaksu apmērs samazinājās par 42.3%.

Pārskata gadā privāto pensiju fondu neklātienes uzraudzība tika veikta, novērtējot pensiju fondu finansiālo stāvokli, pensiju plānu aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām, un tika veiktas arī divas klātienes pārbaudes. Pārbaužu laikā īpaša uzmanība tika pievērsta pensiju fondu izveidotās iekšējās kontroles sistēmas atbilstībai un ilgtspējai, kā arī būtisko risku identificēšanai un pārvaldībai. Tika analizēts pensiju fondu funkciju sadalījums un atbilstība izveidotajai struktūrai, kā arī pensiju fondu izveidotās informācijas apmaiņas un pārskatu sistēmas spēja nodrošināt pietiekamu un viegli izsekojamu informāciju iekšējiem un ārējiem lietotājiem. Īpaša uzmanība tika pievērsta ārpakalpojumu piesaistei un izmantošanai, vērtējot pensiju fondu ieviestās kontroles sistēmas ārpakalpojumu izvērtēšanai. Tāpat tika izvērtēta līdzekļu pārvaldītāju un līdzekļu turētāju darbība. Pārbaužu laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar pensiju fondu vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni trūkumu novēršanai. Pēcpārbaudes monitorings tika veikts neklātienes uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna ieviešanas gaitu un nepieciešamības gadījumā ierosinot korekcijas.

Neklātienes uzraudzības ietvaros 2010. gadā tika vērtēta pensiju fondu iesniegtā kritiskās situācijas analīze katra pensiju plāna ieguldījumu portfelim. Tika izvērtēti norādītie riska faktori, scenāriji un paredzētās darbības nelabvēlīgo scenāriju iestāšanās gadījumā. Pensiju fondi par būtisku riska faktoru atzinuši procentu likmju risku, kas izriet no tā, ka ieguldījumu portfeļos dominē fiksēta ienesīguma instrumenti, kā arī tirgus cenu svārstību risku. Pensiju fondi ar būtiskiem ieguldījumiem ārvalstu valūtās denominētos instrumentos par būtisku atzina arī valūtas svārstību risku.

IEGULDĪJUMU PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās septiņas Latvijā reģistrētas ieguldījumu brokeru sabiedrības. Tiesības sniegt ieguldījumu pakalpojumus bija 19 Latvijā reģistrētām bankām un divām ārvalstu banku filiālēm.

2010. gadā tika veiktas piecas ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju pārbaudes, t.sk. gan plānotās pārbaudes, gan mērķa pārbaudes, reaģējot uz klientu iesniegtajām sūdzībām. Veicot pārbaudes, Komisija īpašu uzmanību pievērsa klientu apkalpošanai – informācijas atklāšanai klientiem par finanšu instrumentiem un ar tiem saistītajiem riskiem un ieguldījumu pakalpojuma atbilstības un piemērotības klienta zināšanām, pieredzei, ieguldījumu mērķim un spējai finansiāli uzņemties attiecīgu risku noteikšanai. Par konstatētajiem tiesību aktu pārkāpumiem ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā Komisija izdeva divus administratīvos aktus – vienā gadījumā izsakot bankai brīdinājumu un otrā uzliekot bankai soda naudu 5 000 latu apmērā. Arī turpmāk, veicot pārbaudes par ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu, Komisija mērķtiecīgi vērtēs to tiesību aktos noteikto prasību ievērošanu, kas vērstas uz klientu interešu aizsardzību.

2010. gada augustā Komisija rīkoja semināru ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem, kurā, ņemot vērā uzraudzības procesa gaitā gūtās atziņas, tika apskatīti tādi jautājumi, kas saistīti ar informācijas sniegšanu klientiem, pakalpojuma piemērotību un atbilstību klientu interesēm, labākā rezultāta nodrošināšanu klientiem, un arī citi jautājumi.

REGULĒTAJĀ TIRGŪ IEKĻAUTO FINANŠU INSTRUMENTU EMITENTI

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās viens regulētais tirgus AS "NASDAQ OMX Riga" (Birža). Gada beigās Biržā bija iekļautas 33 emitentu akcijas. Parāda vērtspapīru sarakstā bija iekļautas deviņu emitentu kopskaitā 57 dažādu parāda vērstpapīru emisijas – Latvijas valsts parāda vērstpapīri (43), korporatīvās parādzīmes un obligācijas (5) un hipotekārās ķīlu zīmes (9).

Komisija regulāri sekoja līdzi emitentu atklātajai informācijai un kontrolēja, vai informācija ir atklāta atbilstoši FITL prasībām. Tāpat Komisija kontrolēja citu emitentam saskaņā ar FITL prasībām noteikto pienākumu izpildi. Komisija pastāvīgi kontrolēja, vai emitenti savlaicīgi un atbilstoši ir atklājuši informāciju FITL noteiktajā kārtībā. Konstatējot pārkāpumus un izvērtējot pārkāpuma sastāvu, deviņos gadījumos Komisija pieprasīja emitentiem veikt pasākumus, lai turpmāk trūkumi obligātās informācijas atklāšanā tiktu novērsti, un ierosināja četrus administratīvos procesus par pārkāpumiem obligātās informācijas atklāšanā un izdeva administratīvos aktus, vienam emitentam piemērojot soda naudu 5 000 latu apmērā un trijiem emitentiem izsakot brīdinājumu. Viena administratīvā lieta tika ierosināta un emitentam tika piemērota soda nauda 5 000 latu apmērā par FITL prasību neievērošanu saistībā ar revīzijas komitejas izveidošanu.

FINANŠU INSTRUMENTU TIRDZNIECĪBA

Latvijas regulētā tirgus AS "NASDAQ OMX Riga" akciju tirgus kapitalizācija 2010. gadā, salīdzinot ar 2009. gadu, palielinājās par 50.15% (neiekļaujot aprēķinā AS DnB NORD Banka akcijas, kas tika izslēgtas no Biržas 2010. gadā). Šajā gadā Biržā bija vērojams tirdzniecības aktivitātes pieaugums. Kopējais darījumu skaits akciju tirgū gan samazinājās par 14.8%, bet tirgoto akciju skaits pieauga par 18.0%, savukārt kopējais apgrozījums akciju tirgū šajā gadā bija 16.6 miljoni latu, kas bija par 49.2% lielāks nekā 2009. gadā.

2010. gadā Komisija pastāvīgi veica tirdzniecības uzraudzību, sekojot līdzi un analizējot Biržā iesniegtos uzdevumus un veiktos darījumus, lai identificētu un novērstu tirgus manipulācijas un iekšējās informācijas izmantošanu darījumos ar finanšu instrumentiem un tādējādi sekmētu stabilu finanšu instrumentu tirgus darbību. Divos gadījumos informāciju par iespējamu tirgus manipulāciju Komisija nosūtīja izvērtēšanai tiesībaizsardzības iestādei, turklāt vienā gadījumā saistībā ar darījumiem, kas radīja aizdomas par tirgus manipulācijām, Komisija pieņēma lēmumu uzdot ieguldītāja finanšu instrumentu konta turētājam uz sešiem mēnešiem apturēt debeta operācijas ieguldītāja finanšu instrumentu kontā.

Pārbaudot, vai iekšējās informācijas turētāju sarakstā iekļautās personas ir izpildījušas FITL prasību par paziņojuma sniegšanu par veiktajiem darījumiem, Komisija konstatēja pārkāpumus un deviņos gadījumos izdeva administratīvos aktus, izsakot personām brīdinājumus. Pārbaudot, vai personas atbilstoši FITL ir paziņojušas par nozīmīgas līdzdalības iegūšanu vai zaudēšanu, Komisija piecos gadījumos izteica brīdinājumu.

NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS UN TERORISMA FINANSĒŠANAS NOVĒRŠANA

Komisija 2010. gadā turpināja uzraudzīt kā tiek samazināts finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku un to klientu risks tikt iesaistītiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā un terorisma finansēšanā, lai mazinātu šo risku ietekmi uz Latvijas finanšu sistēmu un veicinātu Latvijas reputācijas saglabāšanu. Visvairāk uzmanības kā nozīmīgākajām tirgus dalībniecēm pēc aktīvu lieluma tika pievērsts bankām. Komisija regulāri informēja tirgus dalībniekus par dažādu starptautisko organizāciju, kā arī iniciatīvām noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā.

2010. gadā tika veiktas 14 pārbaudes bankās, četras pārbaudes to ārvalstu filiālēs un četras pārbaudes, kas saistītas ar ieguldījumu pārvaldes sabiedrību uzraudzību, kā arī piecos gadījumos izvērtēja un sniedza atzinumu par tirgus dalībnieku izstrādātajām iekšējās kontroles procedūrām noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanai. Veikto pārbaužu rezultātā trīs gadījumos tika piemērota soda nauda par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma pārkāpumiem (vienā gadījumā 10 000 latu un divos gadījumos 25 000 latu apmērā).

Veicot pārbaudes pārskata gadā Komisija ir ziņojusi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam par 15 aizdomīgiem finanšu darījumiem.

INFORMĀCIJAS SISTĒMU DROŠĪBA

Pārskata gadā Komisija veica sešas plānotas tirgus dalībnieku IS drošības pārbaudes un divas ārkārtas pārbaudes saistībā ar drošības incidentiem, t.sk. arī saistībā ar klientu datu noplūdi. Vienā gadījumā kredītiestādei tika piemērota soda nauda 25 000 latu apmērā par KIL un Komisijas normatīvo noteikumu prasību pārkāpumiem. Komisijas darbinieki 18 gadījumos izvērtēja un sniedza atzinumus par tirgus dalībnieku izstrādātajiem noteikumiem un iekšējās kontroles procedūrām IS pārvaldībā un ārpakalpojumu izmantošanā. Savukārt, lai nodrošinātu efektīvu noguldījumu garantiju sistēmas darbību un atbilstību Komisijas noteiktajām prasībām, visās Latvijā reģistrētajās komercbankās tika veiktas šīs sistēmas klātienes pārbaudes. Kopumā 2010. gadā pastiprināta uzmanība uzraudzības procesā tika veltīta šādiem IS drošības aspektiem – attālināto pakalpojumu un klasificētas informācijas noplūdes risku mazināšanai, kas var radīt ne tikai klientu tiesību aizskārumu, bet arī reputācijas risku tirgus dalībniekam un finanšu sektoram kopumā. Saistībā ar izmaiņām IT un to pielietojumu pārvaldībā 2010. gadā Komisija apstiprināja aktualizētus "Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku informācijas sistēmu drošības normatīvos noteikumus". Tāpat Komisijas pārstāvis 2010. gadā piedalījās Eiropas Informācijas drošības aģentūras (ENISA) organizētajā Finanšu institūciju informācijas drošības incidentu novēršanas komitejas darbā.

NOGULDĪJUMU GARANTIJU FONDS

2010. gadā Latvijas banku klientiem (gan fiziskām, gan juridiskām personām, kas nav centrālā banka un noguldījumu piesaistītājs, finanšu iestāde, tranzītfonds vai tāda institūcija, kas tiek finansēta no valsts budžeta vai pašvaldību budžeta) garantētā atlīdzība bija 50 000 euro katrā bankā, savukārt no 2011. gada tā ir jau 100 000 euro katrā bankā. Kopš NGF darbības sākuma tā līdzekļi ir būtiski pieauguši un nav izmantoti garantēto atlīdzību izmaksai, jo šajā periodā nav bijis neviena noguldījumu nepieejamības gadījuma (skatīt 8. attēlu).

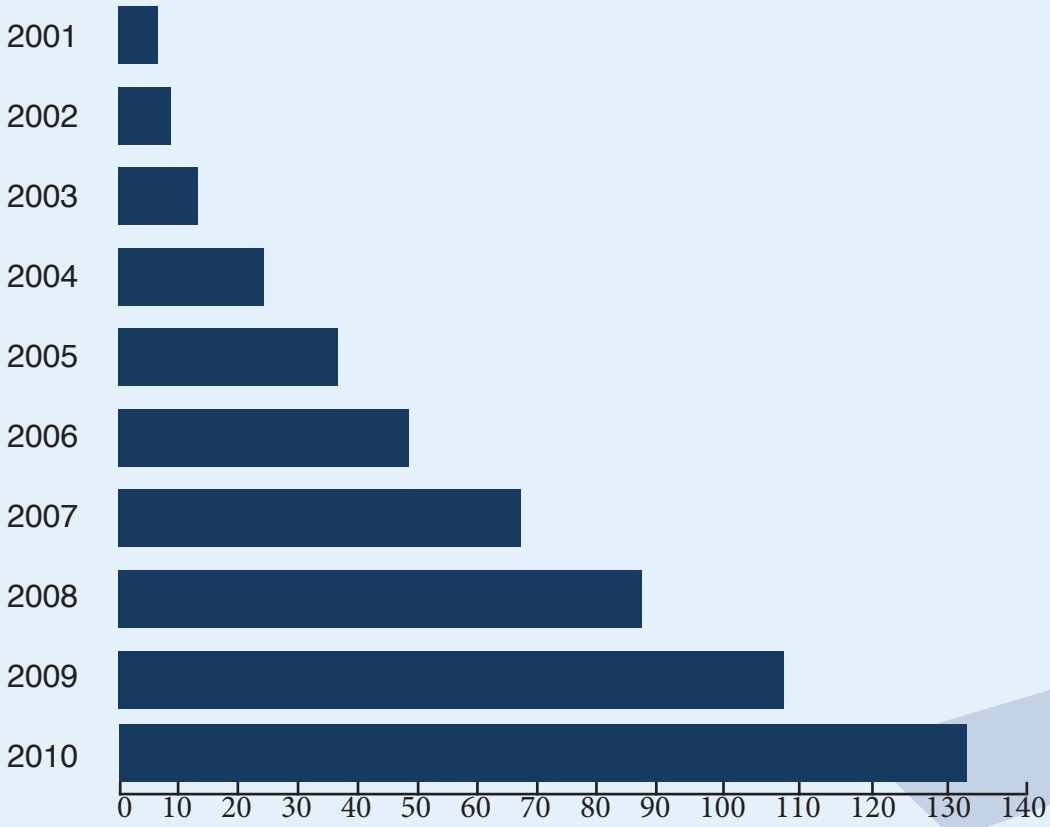

NGF apmēra pieauguma dinamika, 2001-2010 (gada beigās; milj. latu)

8. attēls

2010. GADA BEIGĀS NGF GARANTĒJA NOGULDĪJUMUS ŠĀDĀ APMĒRĀ:

	Summa	Īpatsvars, %
Noguldītāju skaits kopā	2 515 063	100.0
t.sk. līdz garantētās atlīdzības apmēram	2 481 244	98.7
t.sk. virs garantētās atlīdzības apmēra	33 819	1.3
Vidējā noguldījumu atlikuma summa, tūkst. latu	8 180 757	100.0
t.sk. līdz garantētās atlīdzības apmēram	2 191 624	26.8
t.sk. virs garantētās atlīdzības apmēra	5 989 133	73.2
NGF garantētie noguldījumi, tūkst. latu	**3 380 023**	**3.9**

2010. gada beigās NGF bija uzkrāti 133.1 miljons latu. Šajā gadā NGF apmērs palielinājās par 24.8 miljoniem latu, no tiem investīciju ieņēmumi bija 8 miljonu latu apmērā, ieguldot NGF līdzekļus Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīros un saņemot procentu maksājumus par īstermiņa noguldījumiem Latvijas Bankā un naudas līdzekļu atlikumu norēķinu kontā (skatīt 5. tabulu). 2010. gadā Komisija mainīja NGF līdzekļu ieguldīšanas politiku, kas paredz turpmāk šos līdzekļus ieguldīt termiņdepozītos ar iespēju pieteikt naudas līdzekļu izņemšanu no termiņdepozīta vismaz septiņas dienas iepriekš, tādējādi NGF ieguldījumu struktūra 2010. gadā būtiski mainījās (skatīt 9. attēlu).

NGF IENĀKUMU RĀDĪTĀJI, 2008-2010 (GADĀ)

	2008	2009	2010	Stratēģija
Noguldījumu piesaistītāju maksājumi, milj. latu	17.2	14.2	16.8	0.2% no garantēto noguldījumu vidējā atlikuma, reizināti ar noguldījumu piesaistītājam piemītošā riska %
Investīciju ienākumi, milj. latu	3.8	6.5	8.0	Pārsniegt ieguldījumu uzturēšanas un ieguldījumu veikšanas izmaksas
Aktīvu ienesīgums, %	4.92	6.67	6.61	Lielāks par vai vienāds ar procentu likmi noguldījumu iespējai uz 7 dienām Latvijas Bankā

5. tabula

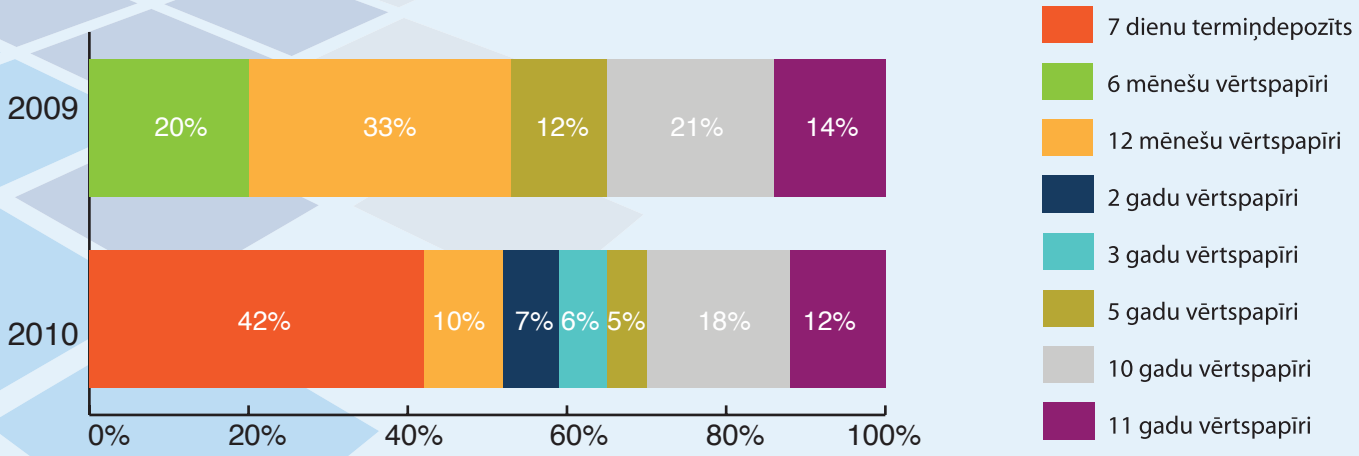

NGF ieguldījumu struktūra, 2009-2010 (gada beigās; %)

9. attēls

APDROŠINĀTO AIZSARDZĪBAS FONDS

AAF līdzekļus veido apdrošināšanas sabiedrību atskaitījumi 1% apmērā no to bruto apdrošināšanas prēmiju kopsummas, kuras saņemtas no fiziskajām personām par likumā norādītajiem apdrošināšanas veidiem. 2010. gada beigās AAF bija uzkrāti 7 miljoni latu (skatīt 10. attēlu).

Kopš AAF darbības sākuma tā līdzekļi garantēto atlīdzību izmaksai ir izmantoti 8 671 lata apmērā. Atlīdzības izmaksu apdrošinātāja saistību nepildīšanas gadījumā var saņemt tikai apdrošinājuma ņēmējs fiziskā persona:

1) dzīvības apdrošināšanā – 100% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 10 000 latu vienam apdrošinājuma ņēmējam (spēkā no 2010. gada 1. janvāra), izņemot apdrošināšanu saistībā ar tirgum piesaistīto dzīvības apdrošināšanas līgumu;

2) pārējos likumā minētajos apdrošināšanas veidos – 50% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 2 000 latu vienam apdrošinājuma ņēmējam.

AAF APMĒRA PIEAUGUMA DINAMIKA, 2001-2010 (GADA BEIGĀS; MILJ. LATU)

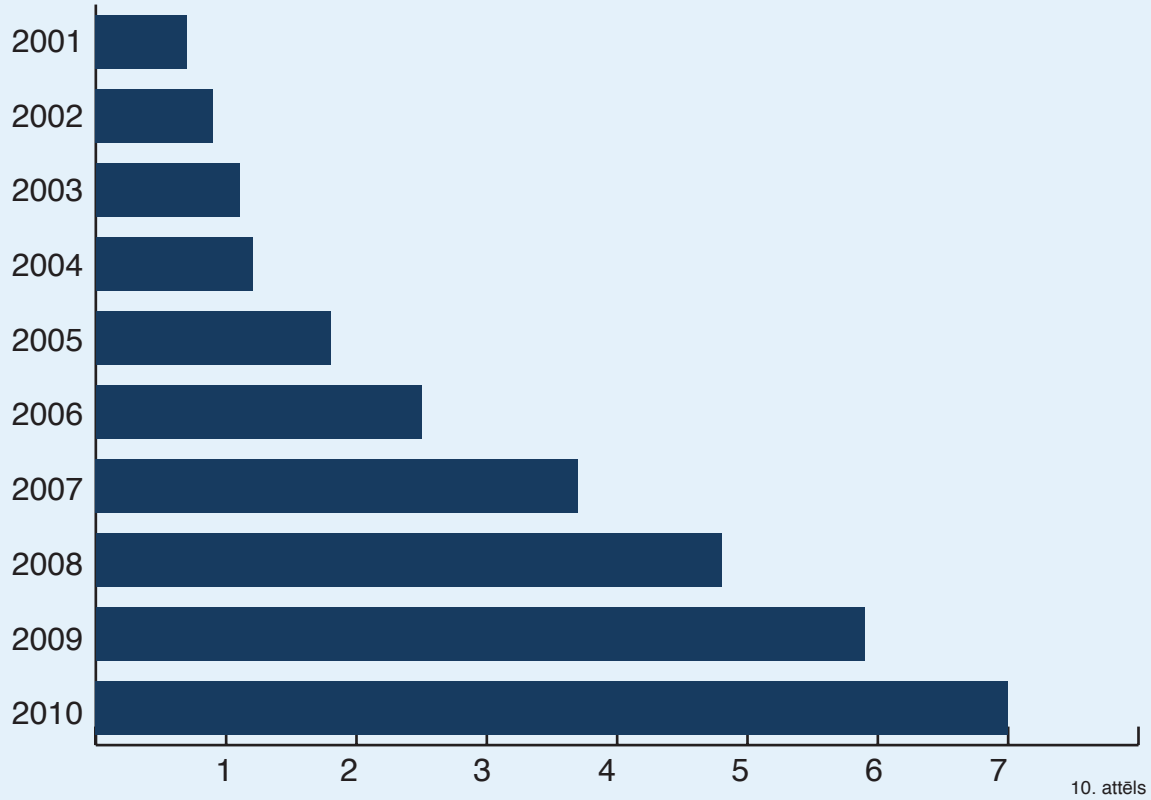

10. attēls

2010. gadā AAF apmērs palielinājās par 1.1 miljonu latu, fonda dalībniekiem veicot iemaksas un Komisijai izvietojot AAF līdzekļus Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīros un saņemot procentu maksājumus par īstermiņa noguldījumiem Latvijas Bankā un naudas līdzekļu atlikumu norēķinu kontā. AAF ieguldījumu struktūra un ieguldījumu ienesīgums veidojas no Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma piedāvājuma un AAF naudas līdzekļu apmēra piedāvājuma brīdī (skatīt 6. tabulu un 11. attēlu).

AAF IENĀKUMU RĀDĪTĀJI, 2008-2010

	2008	2009	2010	Stratēģija
Fonda dalībnieku maksājumi, milj. latu	0.9	0.7	0.6	1% no garantēto apdrošināšanas prēmiju kopsummas
Investīciju ienākumi, milj. latu	0.2	0.3	0.4	Pārsniegt ieguldījumu uzturēšanas un ieguldījumu veikšanas izmaksas
Aktīvu ienesīgums, %	5.18	6.29	6.84	Atbilstoši Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru fiksēto ienākuma likmju svārstībām

6. tabula

AAF IEGULDĪJUMU STRUKTŪRA, 2009-2010 (GADA BEIGĀS; %)

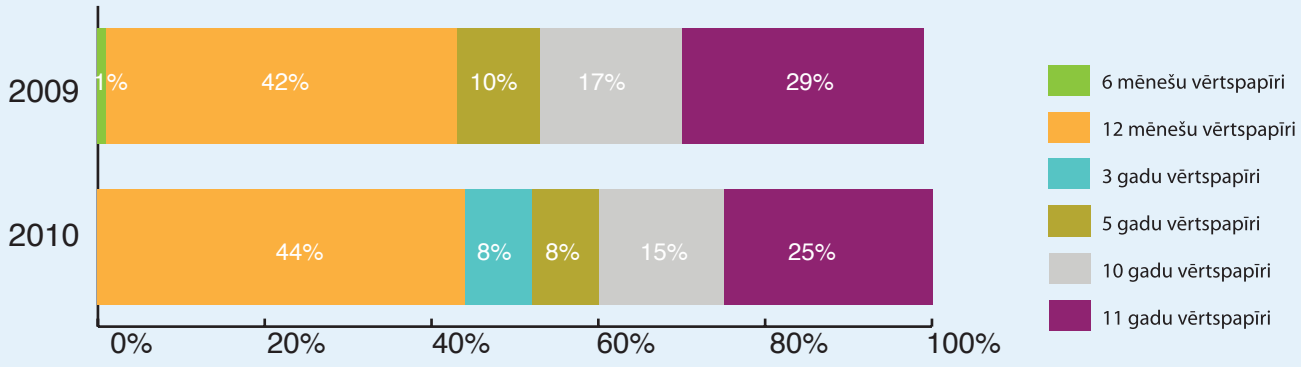

11. attēls

FONDU PĀRVALDĪŠANAS KOMITEJA

2010. gadā Komisija izveidoja Fondu pārvaldīšanas komiteju, lai koordinētu ar NGF, AAF un ieguldītāju aizsardzības sistēmas pārvaldīšanu saistītos procesus. Komitejā ir pārstāvji no Komisijas biroja, Uzraudzības departamenta, Juridiskā un licencēšanas departamenta, Finanšu daļas un Informāciju tehnoloģiju daļas. 2010. gadā tika veikti šādi pasākumi:
- Komiteja izstrādāja noteikumus ar mērķi, lai maksājuma apmērs NGF tiktu balstīts uz konkrētam noguldījumu piesaistītājam piemītošajiem riskiem, noteikumos iestrādājot kārtību, kādā Komisija nosaka piemērojamo korekcijas koeficientu;
- nolūkā pilnveidot garantētās atlīdzības izmaksas organizēšanas kārtību Komiteja izstrādāja noteikumus, kā noguldījumu piesaistītāji apkopo un sniedz Komisijai informāciju par garantēto atlīdzību;
- tika veiktas klātienes pārbaudes visās bankās, lai novērtētu banku tehniskās iespējas iesniegt "Informācijas par garantēto atlīdzību apkopošanas un sniegšanas normatīvo noteikumu" prasībām atbilstošu informāciju;
- tika veiktas izmaiņas NGF un AAF līdzekļu ieguldījumu politikā un ieguldīšanas kārtībā.

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

LĪDZDALĪBA E S PADOMES UN EIROPAS KOMISIJAS DARBĀ FINANŠU PAKALPOJUMU JOMĀ

2010. gadā ES Padomes un Eiropas Komisijas darba programmās savu aktualitāti saglabāja finanšu krīzes vadības ietvara pilnveidošana. ES Padomē notika dalībvalstu viedokļu apmaiņa tādos jautājumos kā finanšu krīžu novēršana un risināšana, finanšu stabilitātes nodevas ieviešana, finanšu stabilitātes fonda izveides nosacījumi, citu finanšu sektora nodokļu ieviešana, ES kopīgā pozīcija G-20 valstu izvirzītajos finanšu tirgus uzraudzības stiprināšanas jautājumos. Komisija piedalījās Eiropas Komisijas izsludinātajās publiskajās konsultācijās par krīzes vadības ietvara izveidi, finanšu stabilitātes nodevas ieviešanu un fonda izveidi, iesniedzot savas atbildes uz izvirzītajiem jautājumiem.

ES Ekonomikas un finanšu jautājumu padomes līmenī turpinājās direktīvu projektu par grozījumiem kapitāla prasību direktīvā, par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem, par finanšu instrumentu emisijas prospektiem, par noguldījumu garantiju sistēmu un ieguldītāju aizsardzības sistēmu, kā arī regulu projektu par Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu izveidi, finanšu tirgu infrastruktūru un par papildinājumiem kredītreitingu aģentūru regulējumā apspriešana. Eiropas Komisijas komiteju līmenī tika strādāts pie direktīvām pakārtotajiem Komisijas normatīvajiem aktiem pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumu un apdrošināšanas un pārapdrošināšanas sabiedrību (Maksātspēja II) jomā. Lai paustu viedokli par šīm iniciatīvām un projektiem, Komisijas darbinieki pastāvīgi piedalījās ES Padomes Finanšu pakalpojumu komitejas un Finanšu pakalpojumu darba grupas, kā arī Eiropas Komisijas izveidotās Eiropas Banku komitejas, Eiropas Vērtspapīru komitejas, Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju komitejas darbā, kā arī uz sanāksmēm tika izstrādātas nacionālās pozīcijas un instrukcijas.

IZMAIŅAS FINANŠU SEKTORA UZRAUDZĪBAS SISTĒMĀ ES

2010. gadā tika apstiprināti visi nepieciešamie normatīvie akti, lai īstenotu ES finanšu sektora uzraudzības reformu un 2011. gada janvārī darbu sāktu Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (European Systemic Risk Board) un Eiropas uzraudzības iestādes – Eiropas Banku iestāde (European Banking Authority), Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde (European Insurance and Occupational Pensions Authority) un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (European Securities and Markets Authority).

Eiropas Sistēmiskā riska kolēģijas darbības mērķis būs ES līmenī savlaicīgi novērtēt draudus finanšu stabilitātei, kas rodas makroekonomiskās un finanšu sistēmas attīstības rezultātā. Eiropas uzraudzības iestāžu darbības mērķis būs nodrošināt finanšu sektora regulējuma un uzraudzības konverģenci ES dalībvalstīs, pastiprinot šo iestāžu pilnvaras salīdzinājumā ar līdz 2011. gadam funkcionējošās Eiropas Banku uzraugu komitejas (CEBS), Eiropas Apdrošināšanas

un fondēto pensiju uzraugu komitejas (CEIOPS) un Eiropas Vērtspapīru uzraugu komitejas (CESR) pilnvarām. Jaunās iestādes izstrādās tehnisko standartu projektus, kurus Eiropas Komisija apstiprinās regulu vai lēmumu formā, un tas nozīmē, ka tie būs tieši saistoši visām dalībvalstīm. Lai nodrošinātu vienotu ES normu piemērošanu, Eiropas uzraudzības iestādes izdos pamatnostādnes un ieteikumus, uz kuriem attieksies princips "Ievēro vai paskaidro". Tām būs tiesības izšķirt strīdus starp dalībvalstu uzraudzības institūcijām.

DARBS EIROPAS UZRAUGU KOMITEJĀS

2010. gada laikā Komisijas darbinieki piedalījās Eiropas Banku uzraugu komitejas, Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju uzraugu komitejas un Eiropas Vērtspapīru uzraugu komitejas un to ietvaros izveidoto darba grupu darbā. Visās komitejās prioritāšu lokā bija jautājumi, kas saistīti ar uzraudzības reformu un šo komiteju pārveidi par Eiropas uzraudzības iestādēm.

Pārskata gadā, atzīstot makroekonomiskās un banku

> "prioritāšu lokā - uzraudzības ietvara reformēšana"

sektora analīzes svarīgumu, lai novērtētu banku sektora stabilitāti un nodrošinātu agrīnās brīdināšanas signālu identificēšanu uzraudzības vajadzībām, Eiropas Banku uzraugu komiteja veica risku novērtējumu banku sektorā, kā arī veica ES mēroga banku sektora stresa testu, kurā piedalījās lielākās ES pārrobežu banku grupas, t.sk. tās, kuras pārstāvētas Latvijā, ar mērķi novērtēt vispārējo ES banku sektora stabilitāti un banku spēju absorbēt iespējamos nākotnes kredītriska un tirgus riska šokus, kā arī noteikt sektora atkarību no valsts atbalsta pasākumiem. Turpinājās darbs pie uzraugu kolēģiju izveides. Tika izstrādātas un pilnveidotas vadlīnijas attiecībā uz kolēģiju darbību, Pillar II uzraudzības procesa jautājumiem, ar regulējošām prasībām saistītās informācijas atklāšanu bankās, likviditātes riska pārvaldīšanu, kā arī pārskatu sniegšanas jautājumiem.

Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju uzraugu komiteja 2010. gadā turpināja ieteikumu izstrādi Maksātspējas II direktīvai pakārtotajiem Eiropas Komisijas normatīviem attiecībā uz kapitāla vērtspapīru risku, līdzdalības novērtēšanu, korelāciju starp riska moduļiem maksātspējas kapitāla prasības standarta formulā, apdrošinātājiem specifisku parametru lietošanu, tehnisko rezervju aprēķinu u.c. Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju uzraugu komiteja izstrādāja metodoloģiju Maksātspējas II režīma kvantitatīvās ietekmes pētījumam QIS 5, kurš notika 2010. gada otrajā pusē un kura mērķis bija novērtēt Maksātspējas II režīma nosacījumu iespējamo ietekmi uz apdrošināšanas tirgu ES dalībvalstīs.

Eiropas Vērtspapīru uzraugu komitejas 2010. gada galvenās prioritātes bija saistītas ar regulas par kredītreitingu aģentūrām ieviešanu, ieteikumiem Eiropas Komisijai attiecībā uz regulējuma pilnveidošanu regulētā tirgū netirgoto atvasināto finanšu instrumentu jomā un ieteikumiem plānotajām finanšu instrumentu tirgus direktīvas izmaiņām.

2010. gadā notika arī aktīvs darbs pensiju fondu uzraudzības jomā ES līmeņa komitejās. Komisijas pārstāvji aktīvi piedalījās Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju uzraugu komitejas darbā pensiju fondu uzraudzības jomā. Komisijas pārstāvis piedalījās arī Fondēto pensiju apakškomitejas darbā, kurā tiek izskatīti aktuālie pensiju fondu uzraudzības jautājumi ES līmenī, kā arī Komisijas pārstāvis piedalījās Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju uzraugu komitejas Fondēto pensiju apakškomitejas projektā "Management Oversight and Internal Controls Rules Applicable to IORPs" kā projekta dalībnieks, kā arī tika sākts darbs pie projekta "DC risks related project", kurā Komisijas pārstāvis veica projekta koordinatora funkcijas. Tāpat 2010. gadā Komisijas pārstāvis piedalījās Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju uzraugu komitejas seminārā par pensiju fondu uzraudzību, kurā sniedza prezentāciju "DC schemes related risks" un vadīja diskusiju grupu "Fundamental issues about Risk Management and Internal Control".

SADARBĪBA NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS NOVĒRŠANĀ

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumos 2010. gadā Komisijas pārstāvji turpināja piedalīties Eiropas Komisijas Naudas atmazgāšanas un terorisma finansēšanas novēršanas komitejas darbā, kā arī triju ES komiteju (Eiropas Banku uzraugu komitejas, Eiropas Vērtspapīru uzraugu komitejas, Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju uzraugu komitejas) apvienotajā trešā līmeņa darba grupā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jautājumos (3L3 Task Force on Anti Money Laundering (AML/TF)). Tāpat 2010. gadā Komisijas pārstāvji piedalījās Eiropas Padomes Naudas atmazgāšanas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komitejas MONEYVAL darbā.

Lai paplašinātu sadarbības iespējas nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas nolūkos, šajā gadā tika papildināts līgums ar Krievijas Federācijas Centrālo banku šīs jomas uzraudzības jautājumos.

2010. gadā tika noslēgti jauni sadarbības un informācijas apmaiņas līgumi par "Nordea", "DnB Nor" un "Citadele banka" banku grupu uzraudzību. Tika pārslēgts sadarbības un informācijas apmaiņas līgums starp Somijas finanšu uzraudzības iestādi (Finanssivalvonta) un Komisiju par Nordea Bank Finland Plc Latvijas filiāles uzraudzību.

2010. gada jūnijā tika noslēgts sadarbības līgums starp Dānijas, Igaunijas, Īslandes, Latvijas, Lietuvas, Norvēģijas, Somijas un Zviedrijas atbildīgajām ministrijām, centrālajām bankām un finanšu sektora uzraudzības iestādēm par pārrobežu finanšu stabilitāti, krīzes vadību un risināšanu un notika pirmā Ziemeļu un Baltijas valstu pārrobežu stabilitātes grupas sanāksme. Komisijas darbinieki piedalījās sistēmiski nozīmīgu finanšu institūciju darba grupā, kas izveidota šā līguma ietvaros.

KLIENTU AIZSARDZĪBA UN IZGLĪTOŠANA

Būtisks uzraudzības aspekts 2010. gadā bija tirgus dalībnieku klientu, jo īpaši kredītņēmēju, tiesību aizsardzības pilnveide, tādējādi stiprinot sabiedrības uzticēšanos banku sektoram, kā arī pasākumi tirgus dalībnieku klientu izglītošanas jomā.

Kopš 2010. gada 1. janvāra Komisija ik mēnesi apkopo un publisko informāciju par saņemtajām klientu sūdzībām, t.sk. informē sabiedrību par biežākajiem sūdzību iemesliem. Kopā Komisija 2010. gadā ir saņēmusi un izskatījusi 464 iesniegumus par tirgus dalībnieku rīcību, t.sk. 283 banku klientu sūdzības un 102 apdrošināšanas sabiedrību klientu sūdzības. Par banku darbību saņemto klientu sūdzību un iesniegumu skaits 2010. gadā ir palielinājies salīdzinājumā ar 2009. gadu (2009. gadā Komisija no banku klientiem saņēma 254 sūdzības), savukārt par apdrošināšanas sabiedrību darbību saņemto sūdzību skaits ir palicis nemainīgs.

> "pēc Komisijas iniciatīvas tika veikti grozījumi KIL par sūdzību izskatīšanu"

Komisija, saņemot ikvienu klienta (patērētāja) iesniegumu, lūdza tirgus dalībniekam sniegt paskaidrojumus, pēc kuru izvērtēšanas klientiem tika sniegtas atbildes vai konsultācijas pēc būtības. Komisija arī pārbaudīja, vai tirgus dalībnieku rīcībā nav saskatāmi likumu prasību pārkāpumi. Konstatējot, ka bankas ne vienmēr sniegušas savlaicīgas atbildes uz klientu sūdzībām, pēc Komisijas iniciatīvas tika veikti grozījumi KIL, kas paredz kredītiestādes pienākumu nodrošināt efektīvu klientu iesniegumu un sūdzību par visiem tās sniegtajiem finanšu pakalpojumiem izskatīšanas procedūru un informācijas par šo procedūru brīvu pieejamību klientiem. Likums arī paredz noteikt par pienākumu kredītiestādēm atbildēt uz rakstveida iesniegumiem un sūdzībām 30 dienu laikā no iesnieguma vai sūdzības saņemšanas dienas ar iespēju minēto termiņu pagarināt, ja to nav iespējams ievērot objektīvu apstākļu dēļ, par to rakstveidā paziņojot iesniedzējam.

Banku klientu sūdzības visbiežāk bijušas par banku rīcību, vienpusēji mainot līguma nosacījumus, t.sk. par saistību pirmstermiņa izpildi vai saistību restrukturizāciju, arī par kredīta procentu likmju palielināšanu. Ir gadījumi, kad bankas saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem ir izmantojušas savas tiesības mainīt nosacījumus, tomēr Komisija ir aicinājusi tirgus dalībniekus būt pretimnākošiem un, ievērojot labāko praksi, rast risinājumus, nepieciešamības gadījumā pārstrukturējot esošās kredītsaistības, abām pusēm vienojoties.

Apdrošināšanas sabiedrību klientu sūdzību iemesls visbiežāk ir bijis apdrošināšanas atlīdzības atteikums, aprēķinātais atlīdzības apmērs vai līguma pieņemšanas termiņa novilcināšana.

Savukārt par tirgus dalībnieku darbību pensiju sistēmas 2. un 3. līmenī sūdzību skaits bijis nebūtisks. Visbiežāk pensiju plānu dalībnieki nav pilnībā izpratuši pensiju fondu piedāvāto produktu ilgtermiņa mērķi un pensiju plānu nosacījumus. Tāpēc Komisija pensiju fondiem lūdza veikt pakalpojuma ņēmējiem sniedzamās informācijas izvērtējumu, nosakot papildu procedūras pirms dalības līguma slēgšanas, un veikt darbinieku papildu apmācības, lai nodrošinātu pēc iespējas pilnīgu un viegli uztveramu informāciju.

Šajā gadā Komisija izstrādāja "Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku un to klientu komunikācijas vadlīnijas" ar mērķi pilnveidot tirgus dalībnieku komunikācijas procesu ar esošajiem un potenciālajiem klientiem, kas mazinātu klientu sūdzības par tirgus dalībnieku rīcību. Lai nodrošinātu operatīvu informācijas apmaiņu un sadarbību tirgus dalībnieku klientu aizsardzībā, Komisija šajā gadā noslēdza arī sadarbības līgumu ar Patērētāju tiesību aizsardzības centru.

Turpinot attīstīt tirgus dalībnieku klientu izglītošanas pasākumus, Komisija 2010. gadā pieņēma lēmumu izveidot izglītojošu mājas lapu internetā "Klientu skola", kurā būtu apkopoti izglītojoši materiāli par visu Latvijā populārāko finanšu produktu būtību un to risku izvērtējumu.

Nolūkā pilnvērtīgi informēt sabiedrību par aktuālajām norisēm finanšu un kapitāla tirgū 2010. gadā Komisija izplatīja 59 paziņojumus masu informācijas līdzekļiem (2009. gadā – 60), kā arī trīs gadījumos, kad Komisijas rīcībā nonāca informācija par nelikumīgu ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju Latvijā, plašsaziņas līdzekļos un Komisijas mājas lapā internetā tika izplatīti brīdinājumi ieguldītājiem, norādot, ka Komisija tiesību aktos noteiktajā kārtībā neuzrauga konkrēto kompāniju darbību un tādējādi arī ieguldītāju intereses netiek valstiski aizsargātas.

Uzticības rādītāju mērīšanai finanšu un kapitāla tirgū pārskata gadā tika veikta arī Latvijas iedzīvotāju ikgadējā aptauja par iepriekšējo periodu. Savukārt, lai nodrošinātu starptautisku informācijas apriti un objektīvas informācijas pieejamību par situāciju Latvijas finanšu sektorā 2010. gadā, tika organizētas divas Latvijā akreditēto vēstnieku sanāksmes, kā arī notika regulāra informācijas apmaiņa ar Latvijas vēstniecībām ārvalstīs.

2011. GADA SVARĪGĀKIE UZDEVUMI

1. Plānota Komisijas darbības stratēģijas 2012.-2014. gadam izstrāde, lai nodrošinātu mērķu, prioritāšu un sasniedzamo rezultātu noteikšanu nākamajam plānošanas ciklam.

2. IT jomā 2011. gadā ir plānota divu jaunu stratēģiju izstrāde laika periodam no 2012. līdz 2014. gadam. Tiks izstrādāta IT pārvaldības stratēģija un IS drošības uzraudzības stratēģija, kuras definēs mērķus nākamajam stratēģiskajam periodam gan IT pielietojumā un drošības pārvaldībā, gan regulācijas un uzraudzības darbībās, lai tirgus dalībnieku klientiem pieejamie pakalpojumi, kurus nodrošina IS, būtu droši un uzticami.

3. Komisijas vadība un speciālisti turpinās darbu jaunizveidotajās Eiropas finanšu uzraudzības sistēmas institūcijās un ieviesīs Eiropas uzraudzības iestāžu apstiprinātās vadlīnijas un standartus, lai nodrošinātu ES līmenī harmonizēto pieeju tiesību normu interpretācijai un piemērošanai.

4. Komisijas speciālisti 2011. gadā līdzdarbosies arī Bāzeles III prasību ieviešanā ES finanšu sistēmas normatīvajā ietvarā, t.sk. vērtēs jauno regulējošo prasību ietekmi uz Latvijas banku sektoru.

5. Lai uzlabotu apdrošinātāju un pārapdrošinātāju darbības regulējumu, ņemot vērā izmaiņas apdrošināšanas un pārapdrošināšanas tirgū, risku vadības metodēs, darbības pārrobežu raksturu un Maksātspējas II prasības, Komisija veiks Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma izstrādi, kas aizstās šobrīd spēkā esošo ASUL un Pārapdrošināšanas likumu.

6. Lai nodrošinātu alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldītāju regulējuma atbilstību ES prasībām, taps Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldītāju likums.

7. Sagatavot 2011. gada maijā plānoto Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komisijas vizīti, kuras mērķis būs novērtēt tās ieviesto likumdošanas prasību Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā atbilstību starptautiskajiem standartiem.

8. Turpinot pilnveidot tirgus dalībnieku klientu izglītošanas pasākumus, atbilstoši 2010. gadā izstrādātajai koncepcijai 2011. gadā ir atvērta jauna izglītojoša Komisijas mājas lapa internetā "Klientu skola" (www.klientuskola.lv), kurā apkopoti izglītojoši materiāli par visu Latvijā pieejamo populārāko finanšu produktu būtību un to risku izvērtējumu, nepieciešamības gadījumā nodrošinot mājas lapas materiālu operatīvu papildināšanu.

9. Tiks turpināta Komisijas darbinieku darba izpildes plānošanas un novērtēšanas sistēmas ieviešana un pilnveidošana, lai nodrošinātu individuālā darba snieguma, kas vērsts uz darba rezultātu, novērtēšanu un darbinieku kompetenču attīstību, kā arī sasaistītu individuālo atalgojumu ar novērtēšanas rezultātiem.

10. Lai veicinātu operatīvu elektronisko dokumentu ar juridisku spēku apriti, 2011. gadā Komisija aicinās arī tirgus dalībniekus ieviest elektronisko parakstu dokumentu apritē un nodrošinās nepieciešamības gadījumā tirgus dalībniekiem operatīvas konsultācijas un apmācības tikšanās.
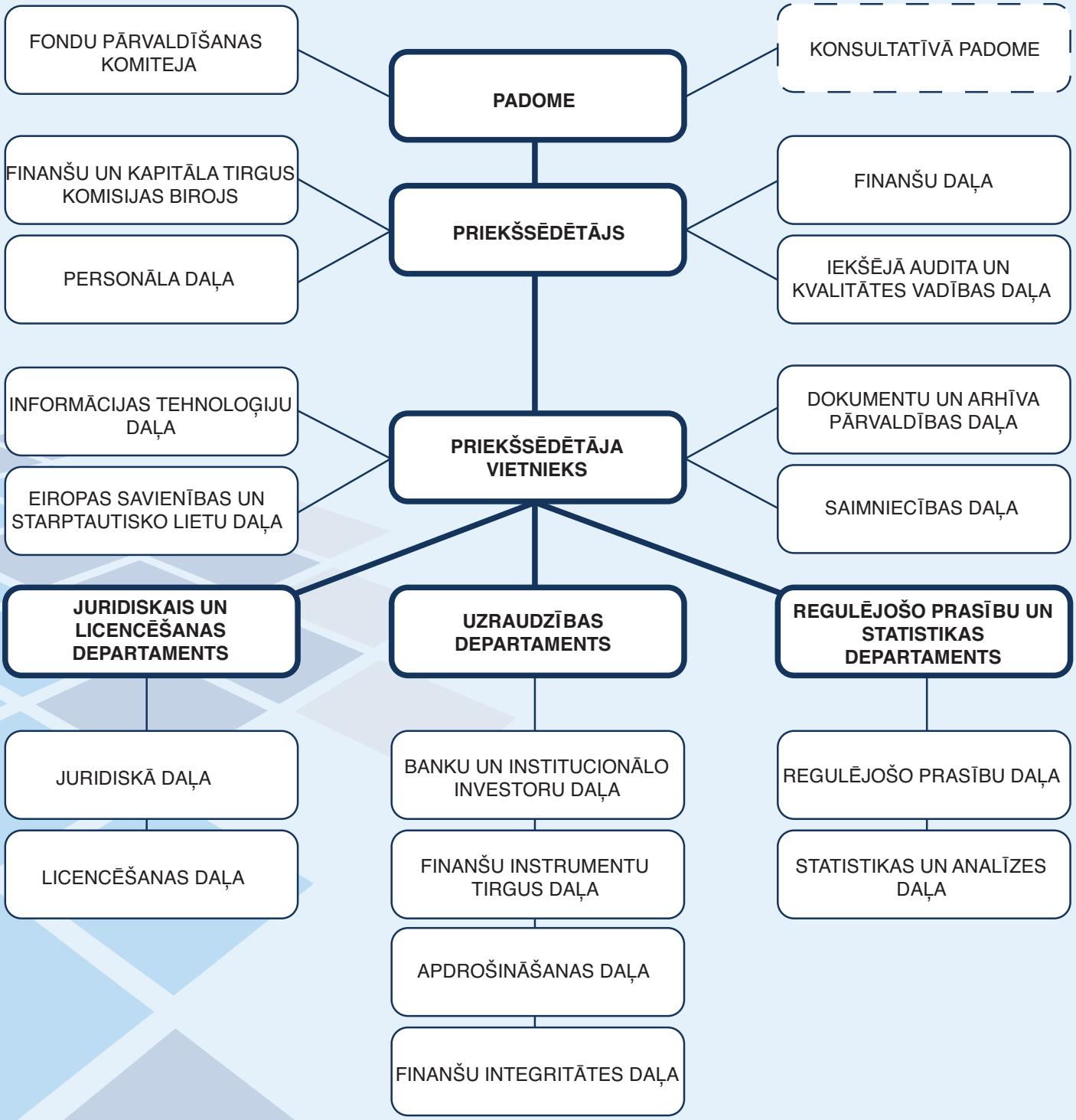
KOMISIJAS STRUKTŪRA